

Húsvét

A nagypénteki gyötrem után
mikor csordultig telik a pohár,
és nagyon messze repül el a nyár
és nyitott sírunk áll a Golgotán,
akkor, pirosan fénylőn, igazán,
élettel, dallal a Húsvét köszön,
a sírből kiszáll az élet, öröm.
De mindig, mindig Nagypéntek után!

Kárász Izabella

Feltámadt!

Egy édes titkom van nekem.
Fénnyel betölti életem,
mosolyra nyitja számát:
a Megváltó feltámadt!
Nem, nem maradt a sír öléén.
Ujjongok az örömtől én,
hisz nem vagyok már árva.
Nincs többé sírba zárva.
Velem van nappal, éjjelen.
Mindig velem, mindig velem.
Az úton Ő vezérel
oltalmazó kezével.
Virágok, illatozatok!
Húsvéti, tiszta fény ragyog
elűzve minden árnyat:
a Megváltó feltámadt!

Túrmezei Erzsébet

PRESBITER

A MAGYAR REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVETSÉG LAPJA

XXV. évfolyam 2. szám

BUDAPEST

2016. március-április

Péter apostol igazi húsvétja

A most, az ünnepre kiválasztott írás szerzőjét, Csikesz Sándor egyetemi professzort (1886–1940), az Országos Református Presbiteri Szövetségnek – Baltázár Dezső mellett – egyik legfőbb mozgatórugóját, lapelődünk főmunkatársát azt hiszem, nem kell külön bemutatni a Presbiter rendszeres olvasóinak, hiszen részletesen megemlékeztünk már róla 2011-ben, lapunk 2. és 3. számában, születése 125. évfordulóján.

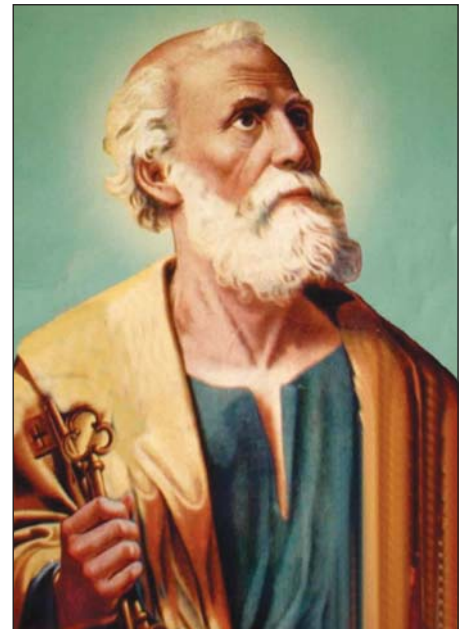
János 21,14-19.

„A bibliaolvasó ember előtt egyetlen tanítvány arca sem ismerős annyira, mint Péter apostolé. Ő az első tanítvány. Elsőségét a többiek is elismerik. Az Úr Jézus is sokszor kitünteti. Heves, túlzó, fogadkozó, magabízó természete legjobban az utolsó vacsora után tűnik ki. Ő ott is különb, önfeláldozóbb, hívebb akar lenni a többinél.”

„Húsvét azért örömmel azóta a bűnei fölött bánkódó emberi léleknek, mert a feltámadott Krisztus valóságos életéről tesz bizonyossá, s ígéretet, biztatást nyer a szív, hogy ezzel az élő Krisztussal találkozhat, s Tőle magától hallhatja meg a megbocsátás ígét. Azért kellett feltámadnia Krisztusnak, hogy én Vele, mint az élet Fejedelmével találkozhatassam, s bűnemben meg ne haljak, hanem bűnbánato-

mon szánakozó irgalmából örökre éljek. Az első tanítványból, az egykor boldognak mondott Péterből lett az utolsó tanítvány,

az önmagát megutáló, az önnön lelki halála felett zokogó, elvetett, elveszett, méltatlan lélek.”

„Minden gyülekezet Krisztus tanítványainak serege, s ahogy a tanítványok között első volt Péter, ugyanúgy lesznek első a gyülekezetben a presbiterek. Nézzünk a

Lelkészek, tanárok,
bölcsesek vannak
felmenőim között –
beszélgetés
Bittó Zoltánnal
(8. oldal)

Mit jelent nekem
a Biblia?
Két püspök vallomása
Felvidékről
és Dunántúlról
(17. oldal)

**Aldott
húsvéti ünnepeket
Kedves
Olvasóinknak!**

MAGYAR PRESBITER

AZ ORSZÁGOS REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVEISÉG LAPJA

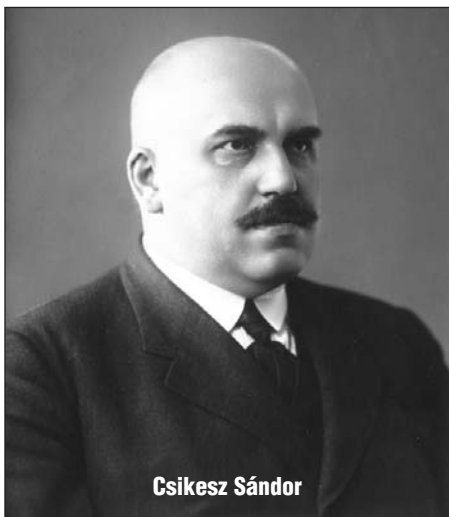
Szerkesztőség:
Budapest, VII. Vilma királynő-út 5.
Telefon J. 340-43.
Kiadóhivatal: Hermina-út 37.

Főszerkesztő:
DR. BALTAZÁR DEZSŐ
Felelős szerkesztő:
SZABÓ IMRE

A Magyar Presbiter az összes presbiternek
és ORFOS tagdíj fejében jár.
Kérjük a presbiterünkhöz, hogy ezt a tag-
díjat, amely évi 1 P, mulasztatlanul küldjék be.
Akkinek saját címére megy a lap, azoktól 1,20
P bekülönsét kérjük.

Péter apostol igazi húsvétja

szívünk mélyére, lássuk meg, hogy gondolatban, tetteiben, szándékban és cselekedetben hányszor megtagadjuk Jézusunkat; hányszor némulunk meg, mikor Isten ügyét káromolják; hányszor gombolkozunk be, amikor az egyházért áldozni kel-

Csikesz Sándor

lene; hányszor szolgálunk inkább a világnak, családnak, földi életsorsnak még Isten ellenére is; hányszor túrjuk meg közvetlen közelünkben a bűn méhelyét és kísértését, s hányszor szeretnők elfojtani a Krisztus-tagadásunkra emlékeztető kemény beszédet, amely úgy süvít bele bűnünk éjjelébe, mint a barna éjfélbe a harsány kakasszó.

Péter akkor találtatott meg lelkileg, amikor keserű önvádjában és marcangoló bűnbánatában elveszettnek hitte magát. Akkor lett méltó újra Krisztus tanítványa tisztére, amikor lelke ítélőszéke előtt méltatlannak érezte magát. Akkor érdemelte meg a feltámadott Krisztussal való találkozás királyi jótéteményét, amikor régi bűnös ó-emberét egészen levetkezte.

A mi szívünk sem találkozhat másképp az élet Fejedelmével, mint porig alázódva, a bűnbánat köntösében.”

„Több mint egy hét múlik el, s a feltámadott Idvezítő itt és ott, sokaknak és keveseknek, s velük együtt Péternek is megjelen, de Péter nem beszélhet Vele négy szemközt, nem esedezheti bocsánatát, csak bűnbánó szívét fordítja mindig Feléje, mint a napraforgó a ragyogó nap felé. Míg végre egyszer eljön a várva-várt óra, s Jézus Péternek háromszor adja fel a kérdést: „Szeretsz-e engemet?“, s hallgatja meg Péter szíve mélyéből feltörő vallomását: „Szeretlek Tégedet!” S az újra tanítvánnyá fogadást, az újra apostollá pecsételést erre a három hitvallásra adott három parancs: „Legeltesd az én bárányaimat”, „őrizd az én juhaimat”, „legeltesd az én juhaimat”, adja meg. Ez a három parancs ütötte újra Krisztus lovagjává a bűnbánó apostolt.”

„A feltámadott Jézussal találkozó magyar presbiternek is ez a három parancs adatik!

„Legeltesd az én bárányaimat”, vagyis adj lelki táplálékot a Krisztus bárányai-

nak, kicsinyeinek: a gyermekeknek, özvegyeknek, éhezőknek, rongyoskodóknak, hajléktalanoknak, betegeknek, foglyoknak. Ez a magyar presbiter első kötelessége. A juhok majd keresnek maguknak eledelet, de az erőtelen bárányok elepednek, ha vallásoktatásban, szegénygondozásban, szép kies mezőn nem legelteted őket.

„Őrizd az én juhaimat”, ez a magyar presbiternek szóló második parancs. Keleten a pásztor éjjel-nappal őrizte a nyáját. Sakál, hiúz, hiéna, róka, farkas, medve és oroszlán, de főképp a vadállatnál is kegyetlenebb rablók serege leskelődött a nyáj körül, hogy kiszakítson egyet-egyét belőle, s a pásztoroknak ezekkel kellett életre-halálra megvívni. *Ott leskelődik a halálos ellenség a ti gyülekezetetek, és a ti nyájatok körül is. Szezták futkározó emberei, bolsevizmus titkos agitátorai, az istentelenség, testiség, szórakozás, bűnös vágyak hívei odaférkőznek a nyáj közé.* A magyar presbiternek életre-halálra kell megvívnia ezekkel. Éber szemmel kell észrevenni, és vitatkozásra, az Igével való viadalra készen legyőzni ezeket az ellenségeket, és így megőrizni Krisztus juhait.

„Legeltesd az én juhaimat”, ez a harmadik parancs. Adj táplálékot a felnőtt híveknek is. Ez a táplálék a Krisztus evangéliuma, halála és feltámadása, s ezen a példán felépült személyes bizonyágtétele, hűséges példaadásod. Ezzel kell táplálnod a Krisztus juhait.

Ezek a parancsok koronázták meg Péter apostol első húsvétját. Ezek a parancsolatok tehetik boldoggá és áldottá a magyar presbiter ünneplését is.”

Dr. Kis Domokos Dániel

Kedves cikkíróink szíves figyelmébe!

Szerkesztőbizottságunk örömmel üdvözlöi olvasóink közlésre szánt cikkeit, beszámolóit. Tekintettel azonban arra, hogy a lap terjedelmével úgy kell gazdálkodnunk, hogy abban helyet kaphasson minél több belföldről és határon túlról beküldött cikk, kérjük, hogy a terjedelm képekkel együtt lehetőleg ne haladja meg a nyomtatott A4-es oldalt, mintegy 30 sor terjedelemben. Lehetőleg minden cikkhez küldjenek képet is, és ha egy mód van rá, digitális formában küldjék a szöveget és a képe(ke)t, e-mail mellékleteként.

Szeretnénk egységessé tenni a Szentírásból vett idézeteket úgy, hogy azok a Kálvin Kiadó által 2014-ben megjelentetett revideált új fordításból (RÚF) származzanak. Ha a szerző másik fordításhoz ragaszkodik, azt jelezze a szövegben, zárójelben, pl. így: (Károli ford.) Az igét ugyanazén kiadású Szentírás lábjegyzeteiben látható hivatkozással idézzük (pl. 5Móz 17,6), tehát ne római számmal, és a könyv rövid neve után pont nélkül adjuk meg az igehelyet.

Végül, ami a szövegeket illeti, szíves figyelmükbe ajánljuk Kosztolányi útmutatását: „Az olvasót egy másodperc ezredrészéig sem szabad bizonytalanságban tartanunk!” Kérüljük tehát a homályos utalásokat és a nem egyértelmű megfogalmazásokat.

Szeretettel, áldáskívánással és szorgalmas cikkírást kérve határainkon innen és túl

a Szerkesztőbizottság

Az Ige körül

Térj meg! – Honnan? Hová?

Szembesülnünk kell vele újra meg újra, hogy már nem keresztyén környezetben élünk. A számunkra még tán oly nyilvánvaló fogalmak is, mint a *megtérés*, többé már nem hordoznak egyértelmű jelentést a nem egyházi környezetben felnőtt nemzedékben.

Amikor Keresztelő János a Jordán folyó mentén így intette a választott népet: „*Térjtek meg, mert elközelített a mennyek országa!*”, akkor a hallgatóságnak fülébe csengett számtalan próféta intés, amelyeket hétről-hétre hallhattak a zsinagógában. Így például az, amit az Úr Ezékiel próféta által üzent, hogy „*ha a bűnös megtér, és nem követi el többé vétkeit, hanem megtartja minden rendelkezésemet, törvény és igazság szerint él: akkor élni fog, nem kell meghalnia*” (18,21). A megtérés tehát tudatos döntést, és azt követő következetes cselekvést jelentett: a vétkeket elhagyni, és a törvény és igazság szerint élni. Más szóval, éltem a törvény és igazság szerint, de eltávolodtam, elvitettem az utat – azaz vétkeztem –, de meghallottam a figyelmeztetést, és visszatérek – *megtérek*.

Ami azonban Jézus korában és a választott nép körében egyértelmű üzenetet hordozott, az már a pogányok között egészen másképp csengett. És valljuk meg, mai társadalmunk még sokkal inkább pogány, multikulturális, mint az akkori. Ma nincs egyértelmű jelentése a *törvénynek*, de a *véteknek* sem. Ami az egyik ember számára vétek, azt a másik erénynek, dicsőségnak tartja. Milyen értelmet tulajdoníthatott egy sokisten-hívó athéni polgár annak, amikor Pál ugyanazt mondja, amit Keresztelő János, vagy az Úr Jézus a zsidó hallgatóságnak, hogy „*térjetek meg!*”?

...Pedig ugyanazt mondta! Így olvassuk az Agrippa király előtti védekezésben, hogy „*a pogányoknak hirdettem, hogy térjenek meg, forduljanak az Istenhez, és éljenek a megtéréshez méltóan*” (ApCsel 26,20b). Szegény pogány! Hova térjen meg? Számára az Istenhez fordulás esetleg a Zeuszhoz fordulást jelentett, a méltó élet pedig a bálványáldozati szertartások pontos betartását?

Ha utána nézünk, hogyan szólt ez az Újszövetség eredeti nyelvén, akkor azt látjuk, hogy a megtérés szó görög megfelelője, a *metanoia* sokkal gazdagabb jelentéssel bír. Valóban fordulatot jelent, de a *gondolkodás megváltozását*. Azok az *indítékok változnak*

meg, amelyek cselekedeteinket vezérlik. Amivel eddig szív szerint egyet értettünk, vagy amiről úgy láttuk, hogy a körülmények kényszere miatt meg kell tennünk, ahelyett más értékrendet kapunk, avval azonosulunk érzelmileg, akaratilag és cselekedeteinkben is. Bővebben így fejt ki Pál apostol:

„*Kérlek azért titeket, testvéreim, az Isten irgalmasságára, hogy okos istentiszteletként szánjátok oda magatokat élő, szent, Istennek tetsző áldozatul, és ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek, mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes*” (Róm 12,1-2).

Valljuk, hogy mindannyian Isten Országán kívül, a bűn uralmába születünk bele. Onnan csak Jézus Krisztusnak a mi bűneinkért elszenvedett váltságáldozatán szabadulhatunk. Tehát szabadulnunk kell! Újonnan kell születnünk, mint Nikodémusnak – és nem oda térnünk meg, ahová születünk!

Ha így van, akkor hogy került a magyar protestáns fordításokba Károliól napjainkig a *megtérés* fogalma? Valószínűleg az ószövetségi szóhasználatból. Ugyanis az a héber szó, amit Ezékiel is használt a fentebbi idézetében, hogy „*megtér minden vétkéből*”, az a *sub*. Ez egyszerűen visszafordulást, megfordulást jelent, és az Ószövetség könyveiben több mint ezerszer fordul elő. Sok esetben egyszerű mozgást fejez ki, hogy valaki elment és visszatért, de más esetekben a lelki, gondolatbeli fordulatot is kifejezi – mint iménti idézetünkben. Érdekes megjegyezni, hogy az Ószövetség görög fordítása – a *Septuaginta* – egyetlen egyszer sem fordítja a *sub* szót a *metanoia* szóval. *Károli* azonban egy alapvetően keresztyén olvasótábor számára készítette fordítását, ahol ez az ószövetségi fogalom minden gond nélkül alkalmazhatóan bizonyult az újszövetségi *Istenhez fordulás* leírására is. Ma már viszont a világi környezetben *magyar*-ázat helyett *értelm*-ezésre szorul a megtérés fogalma, mint ahogy Pál is érezte, nem elég azt mondani, hogy *térj meg*, hanem ki is kell fejteni, mit jelent megtérni: fordulj Istenhez!

Nincsenek könnyebb helyzetben azok a bibliafordítások sem, amelyek a latin *Vulgata*hoz igazodnak. Ugyanis a *Vulgata* a megtérés szót a latin *poenitentia* (=bírságolás, bűnbánat, megbánás, vezeklés) – magyarul *penitencia* – szóval fordította. Ebből viszont az a fogalomtorzulás származott, amely pl. a magyar Szent István Társulat által készített bibliafordításban Keresztelő János szavait úgy közvetíti, hogy „*Tartsatok bűnbánatot, mert közel van a mennyek országa!*” Része ugyan a *metanoianak* a bűnbánat is, de mégsem tükrözi a lényegét. Júdás is megbánta tettét, de ez nem a kegyelem királyi székéhez vonzotta, hanem a szörnyű öngyilkosságba taszította! Sajnos a *Vulgata* által sugallt önbüntető, vezeklő gyakorlat beszűrődött a reformáció népének gondolkodásába is. Azaz a bűnbánatot nem a megtérés gyümölcseinek, hanem feltételének tartja. Vagyis – e logika szerint – azért kell bűnbánatot tartanom, hogy kegyelmet kapjak. Pedig a Biblia logikája szerint éppen ellenkezőleg: azért viszem Isten elé minden vétkeimet, mert már megérintett (gondolkodásomat, céljaimat megváltoztatta) az Isten minden értelmet felülhaladó szeretete, és szeretnék megválni minden olyan gondolattól és cselekedettől, amellyel szerető mennyei Atyámat megszorítottam.

Az üdvösségre vezető teljes munkát úgy végzi el a Szentháromság Isten bennünk, hogy kiválaszt, elhív, újjá szül, hitet ad, megtérésre indít, bűnlátásra és bűnbánatra segít, igazzá nyilvánít, megszentel.

A megtérés (a *metanoia* – a *gondolkodásmód megváltozása*) előtte jár, nem pedig követi a bűnbánatot.

Pál apostol szavaival: a gondolkodásmód megváltozása által megéri az ember, hogy *mi az, ami jó, ami Istennek tetsző és tökéletes*.

Így, húsvét táján különösen is szemünk elé kerül Jézus Krisztus szenvedése, kínhalála és győzelmes feltámadása. Tudatosítsunk magunkban, s mint presbiterek képviseljük a gyülekezetben is, a gyülekezet pedig a környező világban, ahová plántáltatott, hogy *érettünk és helyettünk történt mindez*. Kegyelmeink elnyeréséhez hozzátenni semmit nem tudunk, de hálás szívvel tarthatunk bűnbánatot annak tudatában, hogy mindennek a büntetését már a kereszten elszenvedte Jézus Krisztus, és ezért van lehetőségünk arra, hogy értelmünk megváltozásával *megtérjünk* – mint a tékozló fiú – az Atyához.

Dr. Viczián Miklós

JÉZUS TEMETÉSE

Jézus temetéséről az evangéliumok keveset írnak, de ezekből az derül ki, hogy igyekeztek az akkori szokások szerint eljárni. Az ünnep közelsége miatt ez nem mindenben volt lehetséges. Több helyen olvassuk az akkori temetési szokásokról, pl. amikor Jézus elmegy Jairushoz, mert meghalt a lánya. Már ott találja a rokonokat, a siratóasszonyokat (Márk 5). Ezekről máshol is olvassunk.

Az idő rövidsége miatt Jézus holttestét egyszerűbben temették el. Koporsót általában sem használtak, de a temetés előtt a holttestet alaposan megmosták, utána illatos olajjal bekenték, azonban a szombat kezdete miatt erre itt nem volt idő. Gyorsan egy közeli sírban helyezték el, csak tiszta lepedőkbe göngyölték.

„Amikor beesteledett, eljött egy Arimátiából való gazdag ember, név szerint József, aki maga is tanítványa volt Jézusnak. Ez elment Pilátushoz, és elkérte Jézus holttestét. Akkor Pilátus megparancsolta, hogy adják ki neki. József elvitte a holttestet, tiszta gyolcsba göngyölte és elhelyezte a maga új sírjába, amelyet a sziklába vágatott. A sír bejáratához egy nagy követ hengerített, és elment. Ott volt pedig a magdalai Mária és a másik Mária, akik a sírral szemben ültek” (Máté 27,57-61)

Az asszonyok nem mehettek a zsinagógába sem, a sírnál is csak a férfiak mondtak el néhány imádságot, az asszonyok távolabbról nézhettek, ez a szokás ma is él a zsidóknál.

„Ezután az arimátiai József, aki Jézus tanítványa volt – de csak titokban, mert félt a zsidóktól –, megkérte Pilátust, hogy levehesse Jézus testét. Pilátus megengedte neki. Elment tehát, és levette Jézus holttestét. Eljött Nikodémus is, aki először éjszaka ment Jézushoz, és mirhából és aloéból készült olajat hozott, mintegy száz fontnyit, fogták tehát Jézus testét, és leplekbe takarták az illatszerekkel együtt, ahogyan a zsidóknál szokás temetni. Azon a helyen, ahol Jézus megfeszítették, volt egy kert, és a kertben egy új sír, amelybe még senkit sem helyeztek. Mivel közel volt a sír, a zsidók ünnepi előkészülete miatt ott helyezték el Jézust” (János 19,38-42)

Az itt említett száz font nem súlyt, hanem pénzt jelent. Említésével inkább József és Nikodémus áldozatát akarja szemléltetni az evangélium írója, mert nem írja, hogy bebalzsamozták volna a holttestet. Már az ósatyákról is azt olvassuk, hogy barlangokba temetkeztek. Mikor Sára meghalt, Ábrahám megvásárolta a makpelai barlangot családi temetkezési helynek: „Ábrahám meghajolt a föld tulajdonosai előtt, és így szólt Efrónhoz a föld tulajdonosainak a füle hallatára: Hallgass mégis rám! Megadom a szántóföld árát, fogadd el tőlem, azután oda temetem halottamat. De Efrón így felelt Ábrahámnak: Hallgass rám, uram! Négyszáz sekel ezüstöt ér ez a föld! Mit számít az közöttünk? Temesd csak el halottadat! Ábrahám engedett Efrónnak, és kimért Ábrahám Efrónnak annyi ezüstöt, amennyit mondott a hettiták füle hallatára, négyszáz sekel ezüstöt a kereskedők által használt sekel szerint. Így ment át Efrón makpelai szántóföldje, amely Mamréval szemben van, a szántóföld, a rajta lévő barlang és minden fa a szántóföld határában körös-körül Ábrahám birtokába, a hettitáknak és mindazoknak a szeme láttára, akik a város kapujában összejöttek. Azután eltemette Ábrahám a feleségét, Sárát a makpelai szántóföld barlangjában, Mamréval, azaz Hebrónnal szemben, Kánaán földjén. Így került Ábrahám birtokába sírhelyül a hettitáknak ez a szántóföldje a rajta levő barlanggal együtt” (1Móz 23,12-20).

A fenti leírásból kiderül, hogy akkoriban sem jutott mindenkinek saját barlang temetkezési helynek. A hettiták pásztorfejedelmek tekintik Ábrahámot, és így is tárgyalnak vele. A természetes sziklabarlangok általában uralkodók sírját rejtették. A régészeti leletek szerint a barlang valamelyik ágában helyezték el a holttestet, majd a mellékágot elfalazták. Ahol nem volt természetes barlang, az ókori uralkodók a barlangot utánzó síremléket építettek maguknak. Az egyiptomiaknál a fáraó részére díszes sírkamrát építettek, elé pedig több helységből álló labirintus-bejáratot a rablók ellen. A túlvilági életre nézve ugyanis értékes kincseket is tettek a fáraók bebalzsamozott holtteste mellé, ezután hatalmas kőgúlát építettek fölé. Ezek a ma is megtekinthető piramisok Kairó közelében. Hasonló sírt készítettek II. Fülöp macedón királynak, Nagy Sándor apjának. Előre elkészítették a sírkamrákat. Az uralkodó temetésekor, Kr. e. 336-ban itt már márvány-szarkofágot használtak. Mellé rakták a túlvilági életre szánt aranykincset, majd az egészet vastag földréteggel lefedték. A mesterséges dombot fűvel bevetették, hogy a pásztorok legeltessenek rajta, így a szél és az eső nem koptatta le. Az álcázás olyan jól sikerült, hogy évszázadokig senki sem háborgatta a sírt, bár voltak feljegyzések, hogy a környéken kell keresni, de egy görög régész csak 1977-ben találta meg a bejáratot. Az tűnt fel neki, hogy a környező sziklás hegyek között ez a hegy túl gömbölyű volt. Messziről valóban úgy néz ki, mint egy félbevágott hatalmas dinnye. Ma évente több tízezer turista látogatja meg, mivel az Athén felé vezető fő autópályától csak pár km-re, Thesszalonikától kb. 80 km-re nyugatra, Vergina faluban található.

Jézus idejében Jeruzsálemben is csak a nagyon tehetős embereknek volt saját, sziklába vágott sírboltja. Úgy látszik, arimátiai József ezek közé tartozott. Ebben az időben a zsidók többsége nem is Júdeában élt, hanem szétszórtságban, de szoros kapcsolatot tartottak őseik földjével. Annyira, hogy több közösségnek saját zsinagógája volt Jeruzsálemben, hiszen rendszeresen felmentek a szent városba, főleg a pászka ünnepére. Szokás volt az is, hogy aki tehetett, idősekkorára Jeruzsálemben telepedett le, mert itt fel tudtak menni a templomba. Így a városban nagyon sok idős ember lakott. Sokan azért költöztek ide, hogy majd itt temessék el őket. Ezért alakult ki Jeruzsálemben hatalmas temető. Az Olajfák hegye lejtőjéről egészen a városfalig terjedt a ma is meglévő temető. Itt a városban természetes sziklabarlangok nem voltak. Aki Ábrahám példája szerint sziklásírt akart magának, az valamelyik sziklás hegyoldalban vágatott ilyet, de ez biztosan sokba került. Ilyen lehetett arimátiai József sírja is. Tehetős emberként, talán saját magának készítette, és most ezt adta át a Mesternek. Az evangélium leírása szerint a fő indok az, hogy közel volt a keresztre feszítés helyéhez. Mivel péntek napszálltakor már megkezdődött a szombat, és ezzel a nyugalom ideje, alig pár órányi idő volt, délután három órától napszálltáig, hogy Jézus testét levegyék a keresztről, és eltemessék. Így már nem volt idő arra, hogy a holttestet rendesen megmossák, bebalzsamozzák és a halottat szertartásosan elsirassák. Mikor aztán a szombat elmúltával a hét első napján korán reggel az asszonyok kimentek a sírhoz, ezt akarták pótolni, ezért visznek illatszereket, olajat magukkal, de erre már nem volt szükség!

A végtisztesség teljesítése helyett nagyobb és szebb feladatot kapnak, ők lehetnek az igazi evangélisták, örömhírvivők: akik hirdetik, hogy nincs itt az Úr, mert feltámadt! Igen, Krisztus feltámadt, bizonyonnyal feltámadt!

Ezt ünnepeljük azóta, minden húsvétkor, de erre emlékeztet minden szombat utáni első nap is, hogy nem csak meghalt, de feltámadt, élő Urunk van! Ez a húsvét lényege! Áldott és örvendező húsvétot!

Reformátorok hódolása a Feltámadott előtt – ünneptörténettel

Húsvét hajnalának nagy öröme, hogy Krisztus feltámadott, bizonytalansággal feltámadott. Ez az örömhír, ez a csoda, ez az abszolút novum a történelemben olyan hatalmas földi-mennyei energiaforrás, erőmű, amit nem lehet közönyösen figyelni. Nem véletlen, hogy a zene és a költészet legnagyobbjai áradó hatalmas művekben zengetik a Feltámadott himnuszát. J. S. Bach B-moll miséjének gyönyörű, lendületes, ünnepi kórusa köszönti Őt Resurrexit-et zengve. Nem lehet megrendülés és ég fele szárnyaló hálaérzet nélkül hallgatni, énekelni Händel Júdás Makkabeusából a Krisztust magasztaló hatalmas és magával ragadó kóruséneket: Légyen dicsőség mindenek előtt Néked, mert Te győztél a halál fölött. Álljunk be mi is ebbe a hatalmas földi-mennyei kórusba, énekeljünk a Feltámadott Báránynak szívünkkel, lelkünkkel, hangunkkal. Ez méltó Óhozza, s igazából hozzánk is! A 4. századtól a Szent Három nap, a Triduum Sacrum 3. napja ez az ünnepnap. Áldott Húsvétot minden magyar keresztyének a Kárpátok övezte nagy hazájában, s a hegyeken túl is, szerte a nagyvilágban!

Ünneptörténeti visszpillantó

Húsvétot a legtöbb nyelvben *pászkának* nevezik, de az európai nyelvekben előfordul, hogy *Nagy Éjszaka* a megnevezése, így a lengyel, cseh, szlovén nyelvben, míg mások *Nagy Napnak* nevezik (bolgár, ukrán, lett, litván). Viszont az oroszban is pászka. A német és angol Ostern, Easter a hajnalpírral, hajnalhasadással függ össze. Hiszen Krisztus az új élet, az örök élet hajnalhasadása. Az ó-germán Eostra szóból ered az Ostern és az Easter, ezt már 738-ban említi Beda *Venerabilis* angolszász benedekrendi szerzetes. Mindezek a kifejezések összefüggenek azzal az evangéliumi tudósítással, amelyet Márk 16,2-ben olvasunk: „kora reggel, napkeltekor” elment a sírbolthoz Magdalai Mária és Jakab anyja, Mária, valamint Salomé illatos kenettel. A *Canones Hippolyti*, a Hippolytus római presbiter nevével jelölt kánon 350 körül úgy rendelkezik, hogy „hajnalkor legyenek fenn az emberek, mosakodjanak meg, mielőtt a pászkát ünneplik, és az egész nép álljon a hajnali fénybe”. A 12. században húsvét ünnepi elnevezését (Ostern, Eastern) *Honorius Augustodunensis* ír szerzetes Kelettel hozta összefüggésbe, a napfelkelte irányával. Akkor és azóta is többször megelenedett az a szokás, hogy húsvét napfelkeltekor tartottak keresztelőt. *Milánói Ambrosiusnak* tulajdonítják azt a himnuszot, amely szintén a hajnalhasadással köszönti Krisztust. Szabad fordításban így hangzik: Hajnalfény pirul és hasad, az egész menny dicsérettől zeng, ünnepel a Föld... Az erős, királyi Hős letörte a halál bilincseit. Ő, akit elzárt a nagy kő, s akinek sírját még őrizték is, Győztesként lép ki a sírból, sugárzó győzelemben száll ki onnan. Örömmé változik a fájdalom, mert feltámadott az Úr, fénylő angyal adja tudtul ezt. Az Úrnak zengjen dicséret és dicsőség, aki a sírből feltámadt, s az Atyának Lélekkel egyetemben, minden időben, s örökkön-örökké...

Reformátorok hódolása

Luther Márton. Egy anekdota szerint a wittenbergi reformátor ablaka előtt egyszer megállt a Halál. Fenyegetően bezörgött az ablakon és bebocsátást kért a reformátor házába. „Itt lakik Luther Márton?” – kérdezte a halál. Mire Luther így felelt: „Nem, ő már régóta halott. Itt az Úr Jézus lakik!” – „*Urunk a feltámadás ígére-*

tét nemcsak a könyvekbe írta bele, hanem a tavaszi idő minden egyes levelébe.” – Részlet húsvéti igehirdetéséből: Különleges, hallatlan tanítás, amelyet az értelem nem képes befogadni, hanem hinnünk kell: Krisztus él, ennek ellenére van halál; meghalt, de a halálnak kell általa meghalnia és összes hatalmát elveszítenie. Mindez vigasztalásunkra prédikáltatik, hogy higgyük és megtanuljunk: a halál elveszítette hatalmát. E nagyszerű győzelmet ünnepeljük ma. Minden azon múlik, hogy megszívleljük és erősen hisszük-e, hogy Krisztusban Isten az ördöggel, a megigazulás a bűnnel, az élet a halállal, a jó a rosszal, a dicsőség a gyalázzal küzdött és győzött. Nagypénteken láttuk, hogy bűnünk, átkunk és halálunk Krisztusra helyeztetett, és megnyomorított; Húsvét napján azonban teljes élet, kegyelem, örök boldogság és megigazulás van. (*Luther Márton húsvéti igehirdetéséből, Mt 28,1-10 alapján, részlet, ford. Pap Ferenc*)

Kálvin János. – János evangéliuma 20. fejezetének magyarázatában ezt olvassuk: „*És látá Jézust ott állani*” – Feltehető a kérdés: honnan ered az a hiba, hogy Mária nem ismerte fel Jézust, akivel bensőséges ismeretségben volt? Egyesek úgy vélik, hogy más formában jelent meg, én azonban inkább azt hiszem, hogy a hiba inkább az asszonyok szemével volt, amiképpen Lukács is elmondja a két tanítványról, hogy „Látásukat mintha valami akadályozta volna, hogy ne ismerjék fel Őt” (Luk 24,16). Mi nem mondjuk tehát, hogy Proteuszhoz hasonlóan, Krisztus is állandóan új formákat öltött, hanem hogy Isten hatalmában áll, Aki szemet adott az embereknek, hogy csökkentsék a látásuk élességét, valahányszor csak jónak látja. S így, az emberek látván, ne lássanak. Máriaiban azoknak a hibáknak a példáját látjuk, amikbe az emberi elme gyakorta beleesik. Jóllehet Krisztus megjelenik a szemünk előtt, mi mégis azt képzeljük, hogy különféle alakokat ölt, így érzeink bármi mást jobban felfognak, mint az igazi Krisztust. Értelmi képességeink ugyanis nemcsak becsaphatók, de a világ és a Sátán meg is tudja azokat babonázni, hogy ne vegyék észre az igazságot. Ján 20,15: „*Uram, ha te vitted*” (Folytatás a 6. oldalon)

Böjti meditáció

Megint. Újra böjt. Már sokadszorra. A megint alatt nem azt értem, hogy *már* megint, egyszerűen csak ennyit: megint. A *már* rosszat sugall, afféle negatív belemagyarázós. Pedig nem kell mást gondolni, csupán annyit, hogy múlik az idő. Ez persze önmagában se nem rossz, se nem jó. Másfelől azonban azt jelenti, hogy egy folyam részesei vagyunk, mintha magunk is beleolvadnánk az időbe. Aztán itt van az *újra*, mint valami kezdet, a *sokadszorra* pedig mintha számok lennének. De nem azok. Csupán az ismétlődés jelzőoszlopai. Számolunk, képzeletbeli számegegyenest rajzolunk, de hogy hol tartunk, ugyan ki tudja megmondani?

A böjt azonban más. És most ez a lényeg. Akár ez is lehetne egy folyam, folyamat, valami, amire nem kell figyelmeztetni, még csak a naptárban sem kell kijelölni, mert létező, folyamatban lévő, egyszerűen van, vagyis az, *ami*. A kérdés persze, hogy mi is az az *ami*. Tudjuk? Akarjuk tudni? S ha igen, miért? Mintha megelőzne bennünket a kíváncsiság. Az ismeret utáni pusztá vágy. Meg akarjuk ragadni, mielőtt bármit is tennénk. Ám a böjt nem dogmatikai tétel, hűvös elméleti okoskodás, egyszerűen csak életvitel. A böjt jelentése: vezetve élni. Mindig. Nem időszakos koplalás, negyvennapos szent elvonókúra, nem ideig-óráig tartó aszkézis, befelé fordulás a nagy jelenés reményében, hanem még nagyobb aktivitás, amelyben a várt találkozás még inkább megvalósul. A belső szoba nem önkéntes magánzárka, hanem az a biztos pont – mondhatni origó –, ahonnan mind a négy irányba el lehet indulni. Nem csupán fölfelé, de a mélység bugyraiba, nemcsak előre, de vissza a botlások, a cserbenhagyások színtereire is. Az imádság szobája az a hely, ahonnan – elhagyva lelki komfortzónánkat – ki lehet lépni a világba. Igen, nem a világból, a világba.

A böjt Ézsaiásnál (58. rész) oldást, kibontást, szabadon bocsátást, Jézusra mutató szent összetörést, összezúzást jelent. Szegények élelemhez juttatását, szállásadást, a meztelen fölöltötését. Csakhogy nincs időnk – mondjuk –, már így is van épp elég prog-

ramunk. Egyszerűen nincs – állítjuk szenvedélyesen és védekezve. Pedig van. *Jézus nemcsak szombaton gyakorolta a szabadítást, a megvendéglést, s ő mindig mindenki előtt tárt ajtó volt. Számára minden nap az Úr napját jelentette. Így valósult meg az ő hosszú, kereszti tartó önmagát át- és odaadó böjtje.*

Tudunk-e mindennapjainkban bilincseket oldani? Egyáltalán akarjuk-e szabadon bocsátani azokat, akiket éppen mi tartunk fogva kiállhatatlan és rámenős természetünkkel? Elvárásainkkal, értelmetlenül másokra erőltetett mániákus szokásainkkal. Akiket így vagy úgy, de megnyomorítunk. *Tudunk önmagunk, s Jézus ajtóit lenni?* Adunk-e szállást másoknak önmagunkban? Gondolatainkban, imádságainkban, szívünkben, hogy aztán előkerüljenek a féltve őrzött kulcsok, s kinyíljanak az alig használt záruk. Talán a mi környezetünkben is éheznek. S ha igen, mit adunk? Egyáltalán mit jelent számunkra a nincs, a mindennapi koplalás? Eszünkbe jutnak-e Ady megdöbbenő, szinte analizáló sorai? „Éhe a kenyérnek, éhe a Szónak, / Éhe a Szépnek...” Ismerjük az éhség különböző megjelenési formáit? És vajon fölismerjük-e a másik vágyaiban? Mi magunk is megelégitő táplálékká lehetnénk, ha nem kedvtelésünknek élnénk, hanem tudatosan odaadnánk magunkat, és akkor bizonyára nekünk is azt mondaná az Úr: Ha kiáltasz, azt mondom, itt vagyok (Ézs 58,9b). Itt vagyok, hogy megtapasztalhasd azt, amit a böjttől vártál.

Böjtölünk, hogy megtaláljuk az Urat? Olyan hegyre akarunk fölmászni, amely nem is létezik? Már-már izomlázunk van és szakadatlanul verejtékezünk? Isten hegye közöttünk van. Mindössze fejmagasságnyi. S a böjt talán épp az lenne, ha nem fölfelé törekednénk, hanem lefelé, s lefelé menet szétosztanánk magunkat. Azt, amit kaptunk. Ma és holnap. És utána is. Csak azt. Csak annyit. Mindig. Újra. Sokadszorra.

ApZo

Reformátorok hódolása a Feltámadott előtt – ünneptörténettel

(Folytatás az 5. oldalról)

el őt” – Népének szokása szerint szólítja Őt úrnak, mert ugyanezt az Úr (Κυριε) megszólítást használják a zsidók a kétkezi munkások és más, alacsony rangú emberek megszólítására. Látjuk, hogy Máriaanak ezzel kapcsolatosan csak földi látása van. Csak Krisztus holttestét akarja kapcsolatosan csak földi látása van. Csak Krisztus holttestét akarja megszerezni, hogy elrejthesse azt a sírban, de elhagyja a legfontosabbat: elméjének felemelését feltámadásának isteni erejéhez. Nem kell tehát csodálkozni, ha efféle alantas nézetek fátylat vonnak a szeme elé. 16. vers: „*Jézus nevén szólította: Mária!*” Krisztus egy rövid időre megengedte Máriaanak, hogy hi-

bába essen, s ez hasznos volt a hite megerősítése végett, most azonban egyetlen szóval kijavítja a hibát. Korábban már szólt hozzá, de az a beszélgetés mintha egy ismeretlennel folyt volna. Most azonban felveszi a Mester alakját és szó szerint szólítja a tanítványt, mint korábban láttuk, hogy a jó pásztor nyájának minden juhát a saját nevének szólítja (Jn 10,3). Az a hang tehát behatol Mária szívébe, megnyitja szemét, felébreszti az érzéseit és úgy befolyásolja őt, hogy azonnal átadja magát Krisztusnak. Máriaiban tehát a mi elhívásunk élő képmását látjuk.

DRBL

Felhívás!

A holland testvérek sok lelkésznek és presbiternek segítettek lelkileg és anyagiakban a '60-s, '70-s, '80-s években, az elszigeteltség idején. Erre szeretnénk emlékezni egy ünnepségen. Ezzel elsősorban Jézus Krisztus manapság is munkálkodó szeretetére kívánnánk rámutatni, másodsorban pedig szeretnénk hálánkat kifejezni.

Kérjük azokat a testvéreket, akiknek ilyen tapasztalata volt, hogy írják le a történetüket egy A4-s lapra. Tervünk az, hogy ezeket a konkrét élményeket a reformáció 500 éves évfordulója jegyében felolvasnánk, esetleg írásos összeállítást készítenénk belőlük.

Várjuk hálás emlékezéseiket a következő címre: Miskolc-Tetemvári Református Gyülekezet: 3525 Miskolc, Palóczy u. 21. A borítékra kérjük, hogy írják rá: „Az Úr csodásan gondoskodik...”

e-mail cím: ubentmij@gmail.com

Sorsok – énekeink háttérében (IX.)

Hallelujah!

„Fiaim!
Csak énekeljetek...”

**Huszár Gál
(1512–1575)**

Újra meg kell gyökerez-
tetni a magányos és kö-
zösségi éneklés szerete-
tét. Lelkiállapotunk, ez-
zel közérzetünk és álta-
lános boldogulásunk
függ ettől. *Montecuccoli*,

a híres hadvezér szerint a háborúhoz „csak”
három dolog kell: pénz, pénz és pénz. A bol-
dogtalan élethez is csak ez a három dolog kell.
Toscanini, a milánói Scala világhírű karnagya
szerint a művészetek csúcsának eléréséhez
„csak” három dolog kell: „cantare, cantare,
cantare” – azaz énekelni, énekelni és énekelni
–, még az üstdobosnak is...

Pál apostol azt mondja: „énekeljete”. Gya-
korlatilag ez igen fontos eleme annak, hogy
„Az igaz ember hitből él!” Mondtuk: *Kodály
Zoltán* szerint az éneklésre tanítás a születés
előtt 9 hónappal kezdődik. Senki – felnőtt – ne
állítsa babonásan: én botfülű vagyok. (Még a
szék lábát is meg lehet tanítani énekelni...) Több – magát „botfülűnek” tartó – emberből

„énekező” lett. Énekeljünk magunkban, csa-
ládunkkal, gyülekezetünkkel. Az egyik intelem
azonban az, hogy csukott szájjal nem lehet
énekelni. A harsány éneklés életet hosszabbít.
Tehát *szülői, presbiteri, lelkesi kötelesség az
egyéni és közösségi istendicsérről ének segítése.*

Huszár Gál mosonmagyaróvári nyomdaala-
pítása, prédikatori és reformatori tevékenysége
korszakalapító a magyar történelemben. Óriási
kölcsonök felvételével létesítette nyomdáját,
melynek első komoly terméke a hatalmas két-
kötetes magyar nyelvű (nem latin vagy né-
met!!!) gyülekezeti énekeskönyv. Ennek bőví-
tett kiadása az 1574-es.

A reformáció diadalútját az egyéni és kö-
zösségi éneklés segítette elő. A középkorban
ugyan a nagy püspöki székhelyeken a székes-
egyházakban voltak énekes kanonokok. Külön
helyük volt a gótikus székesegyházakban: a
„presbitérium”. Hatalmas jövedelemmel ren-
delkeztek. Művészek voltak. A sokezer kicsiny
falusi templomocskában csendes misék voltak
szokásban. Huszár Gál saját, vagy más refor-
mátoroktól kölcsönzött, esetleg magyarra for-
dított énekei nyomán (rövidék, velősek, köz-
érthetőek!) megszületett a népéneklés, a szá-
jról szájra terjedő reformáció.

Huszár Gál közben a legnagyobb magyaror-

szági eklézsiák prédikátora lett (Óvár, Kassa,
Debrecen, Komárom, Buda stb.). Nem csoda,
ha az ellenreformáció „harcosai”, Oláh Miklós
nyitrai és Verancsics Antal egri érsekek több-
ször bebörtönözték. A hívek minden esetben
kiszabadították! Élet-halál vitákban, kihallgatá-
sok közben születtek énekei. Mai énekesköny-
vünkben a 204. vagy a 432. sz. – s természetese-
n az összes többi – még a mai embernek is
bemutatja istenadta életcélját. Nem csoda, ha a
16. század végére az ország lakóinak 95%-a
evangéliumi keresztyén lett.

Fia, Dávid is nyomdász-prédikátor lett. Az
apa 1575-ben Pápán, fiánál hunyt el pestisben.

Utószó: Nagyon fontos tudni azt, hogy ki, mi-
kor és miért szerezte istendicséretét. Nehogy
úgy járjunk mi magyarok, mint az amerikaiak
a spirituálékkal!... John Brown az ottani sza-
badságharc hőse csatáterében halt meg. Ott or-
szágszerte énekeltek halála okán az örökélet
tényét és reménységét hirdető spirituálét. Mire
az ének Magyarországra érkezett, gyerekdal
lett belőle. Ráadásul perverz kicsengéssel: „Já-
nos bácsi a csatában elesett egy fűszálban...”
Igaz, hogy egykor a háborúban elesett hősök-
ről mondták, nagy tisztelettel: „fűbe harapott”.
De ki gondol ma már erre? A szurkolók bizto-
san nem.

Ezért fontos, hogy tudjunk énekeink eredet-
éről, ismerjük szerzőik sorsát.

P. V.

A keresztyén vallás summája

„Ezért küldte el Isten fiát, és törvény alá helyezte.”

Bullinger: A keresztyén vallás summája 4.15.

De miért is? Bullinger e szakasz bekezdésé-
ben így ír: „Senki emberfiának nem lehetsé-
ges, hogy saját erejéből a törvénynek eleget
tegyen, mert ez teljes embert kíván, és töké-
letességet.” Tehát azt mondhatjuk, hogy ez
az előzmény, vagyis az ok, amelyre Isten
egész sajátos módon válaszolt. A mondat el-
ső fele még csak érthető, hiszen az evangé-
liumban is olvashatjuk, hogy a szőlő tulaj-
donosa elküldi az ő fiát, hogy törvényesen
járjon el, és a megtagadott termést beszedje.
Hogy Isten elküldi a Fiút, ez is teljesen logi-
kus, hiszen a bűnnek a büntetést kell maga
után vonni, azaz az igazság megköveteli az
elégítést. Valójában – legalábbis emberi fej-
jel gondolkozva – az lett volna az ésszerű,
hogy a Fiú, mint helytartó, ítéletet tart. Ha
mint fölhatalmazott, eljár a bűnös szem-
ben. Csakhogy a Szentháromság Isten mást
gondolt ki, ezért az Atya a Tökéleteset nem a
bírói székbe, hanem a vádlottak padjára ül-
tette. A minden tekintetben törvény fölött

állót a törvény alá helyezte. Ime a mondat
második fele! Értjük? Érthetjük-e egyálta-
lán? Valljuk be őszintén: nem. Nem értjük, és
emiatt senki se szégyenkezzen. Ez valóban
fölfoghatatlan és megmagyarázhatatlan. Kö-
vetkezetes, de ugyanakkor mégiscsak embe-
ri gondolkodással szemlélve és értelmezve a
Golgota valóban érthetetlen, sőt botrányos.
Nincs emberi magyarázat, mert nem is le-
het. Ennek logikája az Istenben van elrejtve.
És pontosan emiatt van szükség fölsőbb se-
gítségnyújtásra. Mi ugyanis igazságot keres-
ünk – noha tudhatnánk, hogy nincs igazsá-
gunk, s így magunk ellen szólunk –, igazsá-
got, azaz jogszerű magatartást és szabályos
eljárást. És kit lehet elítélni? A bűnöst. Azt,
aki elkövető, vagy aki mulasztásával kárt,
netán halált okozott. Az ártatlan elítélése
maga is bűn. Ahogy egyesek mondanák: ég-
bekiáltó jogtalanság. Csak az ártatlan ment-
hető föl. A bűnösnek nincs kegyelem. Min-
den ezzel ellenkező gyakorlat, azaz a bűnte-

len törvény alá helyezése, elítélése törvény-
telenség. Mondjuk ki: Jézusnak, a Tökéletes-
nek a keresztre feszítése a legnagyobb bírói
bűn. Nem véletlen, hogy Pilátus sietett kezét
mosni, és így szólott: „Ártatlan vagyok ennek
az igaz embernek a vételtől” (Mt 27,24). És
amikor ezt kimondjuk, föl kell ismernünk,
sőt rá kell döbbernünk, hogy az Isten „igaz-
ságtalansága” számunkra: kegyelem.

Apostagi Zoltán

Egy lángot adok, ápd, add tovább

Beszélgetés Bittó Zoltánnal

Reményik Sándor Öröktűz című versének kezdősorával, illetve ref-rénjével kezdi **Bittó Zoltán** a beszélgetést: „Egy lángot adok, ápd, add tovább...” Ez életprogram, feladat, küldetés.

Nagyváradon született vallásánár-lelkész családban, s szinte kisgyermekkorban kezdte magába szívni az irodalom és a hit olyan nagyjainak a levegőjét, mint Ady Endre vagy Reményik Sándor. Egy apró, irodalomtörténeti adalék ehhez: Ady a Hiszek hitetlenül Istenben című versét Bittó Zoltán dédnagyanyja tanártestvéreinek ajánlotta. Az ő legfőbb tanítója, példaképe azonban édesapja, Bittó Zoltán volt, aki nagyváradi szolgálata után, a legsötétebb Rákosi- és Kádár-korszakban végezte Őrben a lelképásztori, hittan tanítói, lelki-gondozói szolgálatot, s tanította énekelni és krisztusi erkölcs szerint élni az őrieket. Fia, Bittó Zoltán, interjúalanyom közgazdász, okleveles könyvvizsgáló lett, az Állami Számvevőszék igazgató helyetteseként vonult nyugdíjba, s jelenleg is a Magyar Református Presbiteri Szövetség Felügyelő Bizottságának elnöke. Bölcsész vagyok, így beleborzongok ezekbe a titulusokba, holott tudom, tudjuk, hogy presbiterünk elég jelentős része az egyházközségek anyagi javainak az ügyeivel van elfoglalva – aminek talán nem egészen így kellene lennie, de ez nem ennek az interjúnak a témája.

Bittó Zoltán testvérünk azonban rögtön a beszélgetés elején cáfolja azt az előfeltételezésem, hogy aki ilyen foglalkozást űz a civil életben, az csak a számok nyelvén ért.

– Alapvetően az emberszeretet, és világ életemben a jobbítás szándéka dolgozott bennem. Soha nem csak a számokat néztem, amikor egyházzamtól felkérést vagy megbízást kaptam, hanem a számok mögött az embert is.

– **Anyai ágról talán hagyomány, hogy pénzügyekkel, gazdagsággal foglalkozzék?**

– Nem igazán. Lelkészek, tanárok, bölcsészek vannak felmenőim között. De említhetném a lányaimat is, ők mindketten nyelvtanárként végeztek, bár egyikőjük inkább franciából fordít, főként gyermek- és ifjúsági szakirodalmat, másik pedig átváltott az angolnyelvű idegenvezetésre, azon belül is a túravezetésre. A feleségem pedig hegedűtanár.

– **Nem mindig éltek a fővárosban. Amikor felkerültek Budapestre, gondolom, betagozódtak valamelyik gyülekezetbe.**

– Így van. Mégpedig olyan lelkészhez, akinek nagyon sokat köszönhetünk: Gyökössy Endréhez. Azóta is az Újpest-Újvárosi Gyülekezet tagjai vagyunk, ahol presbiterkedtem is jó ideig. Ma tiszteletbeli pres-

biter vagyok, többek között épp azért, mert számvevőként egyházi, egyházi oktatási intézményi ellenőrzéseket is folytattam, vezettem.

– **Hogy zajlanak ezek a vizsgálatok?**

– A részletekkel nem untatnám az olvasót... Röviden: ugyanúgy, mint bárhol másutt. Nem a kiadások-bevételek tartalmi jegyeit, hanem azok törvényességét, szabályszerűségét, célszerűségét ellenőrzük, értékeljük. Ugyanez a feladatom, amikor a Presbiteri Szövetség Felügyelő Bizottságának elnökeként éves beszámolókat tartok a Szövetség gazdálkodásáról. Ezek az ülések kötött program szerint zajlanak, nincs sok lehetőségem irodalmi vagy egyéb művészeti ismereteimmel tarkítani a szikár számszaki, értékelő előadásomat.

– **És ha előadónak meghívják, más alkalommal, egyszerűen úgy, mint Bittó Zoltán tiszteletbeli presbiter?**

– Ó, az más – mosolyodik el. – Akkor szívesen beszélek például a hit, a presbiteriség vagy más egyéb témáról, amelyre a meghívás irányul.

– **Azt mondta, elve, hogy mindennek ékes és szép rendben kell történnie. Ez kicsit mintha a külsőségek hangsúlyozása volna...**

– Egyáltalán nem! Meggyőződésem, hogy a Bibliában semmi sincsen külsőségek alapján előírva. Még az ószövetségi milliós előírásnak is

mind komoly oka van, hát még az újszövetségieknek! Ami ugyanis nem illő, arról mondhatjuk úgyis, hogy illetlen, az pedig már nem csak etikett, hanem etika kérdése is. És ami nem szép rendben folyik, az összevisszaságot, káoszt eredményezhet. S mint tudjuk, akkor a nagy összedobálónak játszunk a keze alá. Persze bizonyára szerepe van ebben az elvárásban (mind magam, mind testvéreim felé) annak is, hogy aki számokkal dolgozik egy életen át, az megszokja, hogy sokkal kevésbé fárasztó rendszeren dolgozni, nem tévedni, mint elkönyvelmüsködni a feladatot.

– **Ez a kíváncsi tehát a munkában és egyháztagsági, presbiteri szolgálatában is nagy szerepet játszik. És a családban?**

– Nos, a család – szeretetközösség. De ott is csak szép harmóniában folyhat életünk, s ahogyan Gyökössy Bandi bácsi igeszolgálatában emlegette, a „belső-felső hang” kell, hogy vezessen bennünket egész életünk során!

– **Köszönöm szépen a beszélgetést, és kívánok még sok-sok stimmelő számoszlopot az egyházi pénzügyek számvizsgálata során, valamint sok olyan előadást, ahol nem csak könyvelésileg ékes rendről, hanem jobbító szándékú keresztyén emberbaráti szeretetéről is alkalma van számot adni.**

Farkas Márta

Árva Bethlen Kata esti imája

Édes Jézus, Tiéd vagyok. Néked élek, Néked halok.

Légy Jézusom életemben, Légy Jézusom halálomban, Légy Jézusom feltámadásomban. Légy Jézusom az örök életben. Mindörökkön-örökké szent Atyád előtt való örvendezésben.

Ámen.

Az Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége közgyűléséről (III.)

Ezt követően diskurzus alakult ki arról, hogy az Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége és a Nyugat-Európai Magyar Református Lelkigondozói Szolgálat között milyen a jelenlegi kapcsolat. Konszenzus alapján az kezd körvonalazódni, hogy – figyelemmel azokra a gyülekezetekre, melyek mindkét egyesülethez tartoznak – mindkét szervezet különálló módon, a békességre törekvéssel végzi a munkáját, egymástól függetlenül.

Molnár-Véres Pál elnök beszámolt a Generális Konventtel, a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatával, a Magyar Evangélikus Egyházak Konferenciájával működő kapcsolatok ápolásáról. Ez utóbbi szervezetnek az EMPGYSZ már teljes jogú tagja.

Füle Tamás, a Parókia portál felelős szerkesztője is hozzászólt a felvetett témákhoz. A két nyugat-európai szervezet tekintetében felvetette, hogy anyaországi egyházi vagy akár kormányzati támogatás fogadása esetén létszükséglet lenne a két szervezet közös platformra helyezése, a jelenleg fennálló kettősség, párhuzamosság megszüntetésével.

A közgyűlés további részében a presbiteri, ill. az ifjúsági konferenciákról szóló beszámolók hangzottak el. A szövetség 13 éve rendez tematikus presbiteri konferenciákat. Ezekre valamennyi magyar protestáns gyülekezet presbitériuma meghívást kap, nem kizárólag a szövetséghez tartozó közösségek. A részvétel 50 fő körüli. Az előadásokat megbeszélések követik, a 2016. március 19-i konferencia témája „A reformáció Európában”, a 2017. év témája „A reformáció Magyarországon” lesz.

Ifjúsági konferenciákat régóta, már 58 éve rendeznek. A soron következő konferencia témája a fiatalok szavazata alapján dől el. 2016-ban „Növekedjete!” lesz a címe.

A harmadik munkaág, a média munkacsoport szolgálatát – többek között – *Deák Péter* és *Ravasz Ákos* testvérek végzik. Deák Péter rendszeresen frissíti a szövetség honlapját.

Ezt követően *Váczi Gábor*, a Magyar Református Presbiteri Szövetség titkára röviden bemutatta az egyesület munkáját, az 1990-es újraindulástól kezdődően. A szövetség célkitűzése, hogy a presbiterek a megválasztásuk alkalmával tett eskünek eleget tudjanak tenni. Ismertette a presbiterképzés jelentőségét és jelenlegi formáit, tartalmát, valamint az egyházmegyei területi szervezetek tevékenységét. Szólt a konferenciák rendszeréről is, továbbá – a média vonatkozásában – bemutatta a PRESBITER c. kéthavi folyóiratot, valamint a gazdálkodás néhány jellemző vonását vázolta fel. *Váczi Gábor* a levelezés jövőbeni remélt elindítása érdekében kérte, hogy frissített nyugat-európai elektronikus címlistát kaphasson. Erre nézve az elnökség ígéretet tett. Beszült adatok alapján jelenleg 35.000 magyar református presbiter szolgál a Kárpát-medencében.

Ezt követően *Ravasz Ákos* vezetésével élénk beszélgetés alakult ki az egész Európát elárasztó menekültekről. Ma nem kellemes dolog Nyugat-Európában magyarnak lenni, a média ellenszelében élni. Hogyan lehet ezt feldolgozni? Magyarország török, iszlám múlttal rendelkezik, és pontosan tudja, hogy az iszlám azt tanítja, hogy az a föld, ahol egyszer jártál, a tiéd. Szaúd-Arábia megüzente, hogy Németországban hajlandó 200-300 mecsetet építeni. A zsidó tanítás azt mondja, hogy „Szeresd felebarátodat, mint magadat!”, és „Védd meg a családodat, nemzetedet, kultúrádat!”. Huntington 20 évvel ezelőtt leírta, hogy itt a kultúrák, az ideológiák harca folyik. Ugyanakkor a németországi egyházak elvárják a németországi magyar egyházaktól, hogy elítéljék a magyar kormány menekültpolitikáját. Széld, csendes, de határozott és egyértelmű módon választ kellett adnunk erre a felszólításra: a németországi magyar egyházak egyetértenek a magyar kormány lépéseivel a bevándorlást illetően.

Váczi Gábor

(Részletesebb beszámoló olvasható a Parókia portálon, <http://www.parokia.hu/hir/mutat/6751/>)

A holland csoda, az alkotó kálvinizmus dicsérete

Az a történelmi út és történelemformáló hatás, amire a németalföldi kálvinizmus eljutott, párját ritkító történelmi csoda. Mint maga a holland tulipán. Amit Isten Genfben Kálvin reformációjával elindított, nemzeti méretben leginkább Hollandiában bontakozott ki. Ez a hétköznapi kálvinizmus átjárta a mindennapi életet és a kultúrát, az államéletet, az iskolarendszert, a könyvkiadás területét, a tudományt és a művészeteket, a város-, és templomépítészetet, a fizikai és a szellemi építkezést, a tengerek meghódítását és a toleráns kolonialista mini-nagyhatalom Hollandia diplomáciai életét. Érezni hatását el egészen a 20. század közepéig a filozófiában is. Az illyési költői sor nyomán fogalmazhatunk így is: Hiszed-e, hogy volna olyan-ilyen hollandusság, ha nincs – Kálvin? Hollandia kálvinizmus nélkül elképzelhetetlen.

Jan Swammersdam

Lett volna a fény hullámtermészetének felfedezése a 17. században a kálvinista Christian Huygens (1629–1695) nélkül, vagy az ingóra megszületett volna nélküle? A mikro- és makrovilág, meg a távoli szigetek felfedezését lehetővé tévő mikroszkóp és távcső létrehozása, ami a kálvinista optikus, Zacharias Janssen (1588–1631), az anatómus Jan Swammersdam (1637–1680), és a szintén optikus Hans Lippershey (1570–1619) nevéhez kapcsolódik. Nélkülük Kepler és

Galilei sem tudta volna az eget vizsgálni. Fejlődött volna az anatómia és az orvostudomány olyan, amilyen mértékben, ha Orániai Vilmos nem alapítja meg a 17. században a csakhamar világhírűvé vált református egyetemet Leidenben? Az Európában kivételesen magas szintre fejlődött teológiai, Utrecht, Leiden, Groningen, Franeker

nélkül lettek volna akkoriban Erdélyben, a királyi Magyarországi akadémiáin, eklézsiáiban magasan képzett lelkészek, tudósok, prédikátorok, nyomdászok, tanárok, tudósok? A fény-ármék kimeríthetetlen játékát ki vitte be az európai művészetbe, s az enteriőrök meghitt zsánerképeit ki alkotta meg először, ha nem Jan Vermeer van Delft (1632–1675), vagy Rembrandt, akik a kálvinizmus esztétikai igényű racionalizmusát festették bele páratlan alkotásaikba? Lenne olyan, amilyen városépítészet tiszta vonalakkal, fényvisszaverő felületekkel és erődítmény-erővel, amiben az áttekinthető rend testesült anyaggá, amint ezt például Menno von Coehoorn (1641–1704) vártervei mutatják, el egészen Temesvárig és Belgrádig? Hagyatnánk említés nélkül Michiel de Ruyter (1607–1676) tengernagy nevét, aki a gályákra ítélt magyar protestáns prédikátorok maradékát szabadította ki Nápoly közelében, akiket a katolikus inkvizíció testileg nagymértékben, de lelkileg nem tudott megnyomorítani? A tengernagy volt az, aki saját pénzén több ezer példányban kiadatta a Heidelbergi Káté holland fordítását, és egészen Indonéziáig eljuttatta a sajátos káté-missziót folytatva. És megszületett volna már a 16-17. század fordulóján a nemzetközi népjog Hugo Grotius (1583–1645) nélkül? És persze ott van a 20. század elején a kálvinista holland miniszterelnök, Abraham Kuyper (1838–1920) legendás alakja, aki ízig-vérig teológus is volt, nagyszerű tanulmányaival, melyekben Isten dicsőségének a szolgálatát mutatta fel az élet minden területén.

Vagy feledhetjük a paraszti-polgári-királyi szinten természetesen honos református szolidaritást, amelynek gyönyörű példájaként az első világháborút követő években árva-félarva vagy szegény sorsú magyar gyermekek tízezrei kaptak szeretetteljes pártfogást holland családoknál, s egy életre magukkal hozták a nyelvismeretet, a sajtót, fapapucsok, tulipánok, szélmalomok népének jó szívét, egyszerűségét, dolgosságát, templomos kultúráját, fegyelmezettségét, s gazdagságban is józan mértékletességét. Hogy csak egy mondattal érintsem: lett volna a hazánkban, s magyar nyelvterületen mindmáig méltatlan visszhangtalansággal elfeledett hatalmas poszt-kuyperiánus, Kuyper utáni időkben fölszárnyaló, 1925-től az egész 20. századon áthúzódó új-reformációs filozófiának páratlan vonulata a „holland Kant”, Herman Dooyeweerd (1894–1977) életműve nélkül? Ez az új-reformatori filozófia világszerte kutató, alkotó iskolát hozott létre százas nagyságrendű nemzetközi kutatógárdával, el egészen az amerikai Michigan egyetemig és Brazíliáig. S mit tudunk róla? Egy másik cikkben a református, kálvinista művészetet, esztétikát festészetbe öltöztető páratlan zsenire, Rembrandt Harmenszoon van Rijn-re (1606–1669) fordul majd tekintetünk és szellemi szenzorunk...

drbl

Hitvalló gályarabok

340 éve szabadította ki Michiel de Ruyter holland admirális a hitükért gályarabságra ítélt protestáns prédikátorokat.

A Wesselényi-féle összeesküvés lelepleződése I. Lipótnak kiváló ürügyet szolgáltatott arra, hogy a politikai és a vallási kérdést egyszerre oldja meg Magyarországon. A bécsi udvar jogeljárásra hivatkozva 1673 februárjában felfüggesztette a magyar alkotmányt, majd hozzálátott a lázadás fő forrásának tartott protestantizmus felszámolásához. A császári katonaság nagy erővel kezdte meg a magyar protestáns hitvallók letartóztatását, majd az uralkodó Szelep-

csényi György esztergomi érsek elnökle alatt rendkívüli bíróságot nevezett ki, mely az elfogott prédikátorokat – 1673. szeptember 25-én – felségárulással, a törökökkel való cimborálással és a katolikus egyház gyalázásával vádolta meg. A Pozsonyba rendelt egyházi személyek még a védekezésre sem kaptak lehetőséget. 1674 márciusában már több százan álltak a véstörvényszék előtt, egy hónappal később pedig valamennyiüket halálra ítélték. A büntetés alól csak a katolizálás, vagy a száműzetésbe vonulás jelentett felmentést, azonban 93-an, dacolva a halállal, kitarítottak hitükben. 1674. április 4-én kimondták rájuk a halálos ítéletet, büntetésüket viszont később vár-

Emlékezés a 2001-es amszterdami de Ruyter évfordulóra

Jelen írásunk a 325. évi magyar megemlékezés-sorozat hollandiai rendkívüli ünnepélyét idézzük fel igen visszafogottan, amelyre az akkori magyar miniszterelnök, *Orbán Viktor* holland kollégájánál tett hivatalos és *Beatrix* királynőnél tett udvariassági látogatásakor került sor 2001. május 22-én 11.00-13.00 óra között, Amszterdamban. A program egyéb vonatkozásaira legfeljebb utalni tudunk.

Ennek az ünnepélynek a lehetősége akkor merült fel a hollandiai magyar református közösség, illetve annak lelkipásztora, Nt. Tüski István és családja szívében, amikor a kormányzati látogatásról már pontos híreket kaptak. A kormány és a Magyar Református Egyház között *Balog Zoltán* akkori miniszterelnöki tanácsos jelentette az összeköttetést a kétoldalú előkészületekben.

Ebbe itthonról *Ft. Bölcskei Gusztáv*, a Zsinat elnöke, *D. Szabó Dániel* világi al-elnöke, *Dr. Szabó István* pápai teológiai professzor és *Nt. Sipos Ete Álmos*, a Bibliaszövetség főtitkára volt bevonva és felkérve. Az idő nagyon szorította a rendezőket, és kormányzati részről is aggódtak, hogy minden méltó módon a helyén lesz-e a részben egyházi személyekkel közös előkészületek során. Isten kegyelméből minden „ékesen és szép rendben” történt.

A hágai magyar nagykövet, *Dr. Gergely András* vállalta a Tüski család által is összeállított címekre a meghívók kipoztázását, a Hollandiában élő leghűségesebb és legjelentősebb magyar személyiségeknek, illetve a magyarországi református Egyházunkat és népiüket itthon és az egész Kárpát-medencében látogató, gondozó, támogató holland munkatársaknak. Több mint kétszáz neves meghívott gyűlt egybe erre a testvéri találkozóra.

A debreceni Kollégiumi Kántus is időben megérkezett *Berkesi Sándor* nemzetközileg elismert Liszt-díjas karnaggyal, 10 óra 40-kor. A miniszterelnöki delegáció 10.50-kor érkezett meg Hágából, őket *Cees Boer* amszterdami tb. konzul fogadta, de jelen volt *Job Cohen* amszterdami polgármester is, illetve az egyház részéről *Aria an der Plas* úr, továbbá az NRC televíziós társaság igazgatója és persze a magyar nagykövet.

Pontosan 11 órakor a 90. zsoltár holland és magyar nyelven való közös eléneklésével váltunk mindnyájan egy nagy gyülekezetté. A konzul köszöntését *Németh Zsolt* államtitkár úr felemelő beszéde követte.

Ekkor következett az ünnepély legjelentősebb pillanata, amikor *Orbán Viktor*, *Mikola István* és a magyar egyházi képviselők, továbbá a de Ruyter Alapítvány képviselői koszorút helyeztek el a síremléknél, az amszterdami koronázó templomban. Miniszterelnök úr és kísérete előtt díszgyenruhás tengerészleányok vitték a koszorúkat. (Ekkor már de Ruyter admirális XIII. leszármazottja is jelen volt,

aki szintén tengerésztiszt, s akit később, magyarországi meghívásunkra Tüski István lelkész el is hozott hozzánk, s aki mind a négy egyházkerületet és Teológiát nagy ünnepség keretében látogatta meg, és számolt be nemzeti életútjáról.)

Megérkezve a templomba, Miniszterelnök úr angolul, majd magyarul mondott beszédet, s ezután számos magyar és holland személyiségnek adott át kitüntetések, illetve plaketteket, akiket végül *Várhegyi Attila* köszöntött. Magyar részről *Tóth Miklós* református lelkipásztor köszönte meg mindezt a hollandiai magyarok nevében. Az eseményeket a Kántus Kórus kísérte, *Gárdonyi Zoltán* Mementóját énekelve, teljes szívvel azonosulva a művel és az eseményekkel.

Ft. Bölcskei Gusztáv püspök úr imát mondott az emlékmű előtt, majd a síremléket megkerülve a „magyarok kulcsával” megnyitotta a sírboltot, mely így a fogadás ideje alatt megtekinthető lett.

Ezt követte a templomtérben egy állófogadás, ahol Miniszterelnök úrnak bemutatatták a kitüntetetteket, a tb. konzulokat és admirálisokat. A közösség közben a „Térj magadhoz drága Sion” kezdetű énekünket és a Himnuszt énekelte.

Végül az egész delegáció hajókirándulásra indult, melyen a magyar kíséretben *Nt. Nagy Lenke*, *Kis Boázné*, a Reformátusok Lapja akkori főszerkesztője is külön meghívást kapott.

Amszterdam város tanácsosai a sétahajózás keretében az egész meghívott közösség részére ebédet adtak, külön is Mikola István egészségügyi miniszterünk tiszteletére.

Ilyen arányú ünnepély nem volt még sohasem magyar részről a sírnál, noha 1948-ban, amikor Amszterdamban megalakították az Egyházak Világtanácsát, jelentős magyar delegáció is jelen volt.

Mindez tehát a *Nieuwe Kerk* amszterdami bazilikában, református templomban történt. A másnapi lapok első teljes oldalukon hozták a koszorúkkal felvonuló, ünnepi delegáció képét.

Talán szabad megjegyeznünk, hogy három kulcsa van a sírboltnak: egy a templomé, egy a családe és egy a Magyar Református Egyházé, melyet ebből az alkalomból kaptunk.

Ma már a 14. nemzedéki leszármazottak is jelen vannak ezekben a szolgálatokban, mint *Ruyter Fritz* két leánya, nagy buzgalommal őrizve a hitvallásos múltat.

Testvéri együvé tartozásunkat fejezi ki az is, hogy az ünnepségek keretében a flissingeni templom falára felírták – a saját lelkészek névsora mellé – a magyar gályarab lelkészek neveit is. Imádkozzunk, és kérjük Isten kegyelmét, hogy a mi nevünk is bekerülhessen az Úr mennyei könyvébe, és a magunk idejében mi is hűeknek találtsunk.

Dr. h.c. Szabó Dániel

Hitvalló gályarabok

fogságra, majd 1675-ben gályarabságra változtatták. Az ártatlanul rabságba hurcoltak ügyét a protestáns államok felkarolták és széles körű nemzetközi felháborodás, valamint diplomáciai tevékenység eredményeként 1676. február 11-én Michiel de Ruyter holland admirális kiszabadította őket. A hitvallók szenvedése csak erősítette a

protestáns közösségek összetartását és identitását, a koncepciók eljárás pedig a diplomácia terén komoly arculcsapást jelentett Bécs számára, amit később maguk a katolikusok is elítéltek. 1895 során Debrecen emlékművet állított a pozsonyi véstörvényszék által kín szenvedésre ítélt lelkészek és tanítók számára, melyet 1991-ben II. János Pál pápa is megkoszorúzott.

Csarnai Márk

„Boldogok, akik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak” (Máté 5,4)

Nemrég egy beszélgetés révén újra rádöbbsentem, hogy szinte észrevétlenül buddhista gondolatok szivárogtak mindennapi életünkbe. Nagyon röviden felsorolok pár ilyen felismerhető gondolatot.

A nehéz dolgok elengedése.

Események vagy gondolatok megítélés nélküli elfogadása.

Saját erőfeszítés által eljutni egy kiegyensúlyozott állapotig. „Segíts magadon és segíts Isten” már régi mondás. Mai modern világunkban az ön-megvalósítás útja természetesen tűnik. Isten nélkül. Hisz építeni kell karrierünket, életünket. Ehhez tartozik, hogy feltétlenül meg kell találni nehézségeink okát ahhoz, hogy végül ‘elengedhessük’ őket. És folytathatnám.

Böjt és húsvét pont az ellenkezőről szól. Az Úr Jézus győtrődött a Gecsemáné kertben. Máté 26,38-ban mondja Jézus: „Szomorú az én lelkem mindhalálíig: maradjatok itt, és virasszatok velem!” Lukács 22-ben meg ezt olvassuk a Gecsemáné kertben elhangzó jézusi imádságnál: „Ekkor angyal jelent meg neki a mennyből, hogy erősítse őt” (43).

Jézus kimondta szomorúságát és félelmét. A küzdelem marad, de mennyei erősítést kap. Pont így akar Jézus erősítésünk lenni. Hisz már itt, keresztre feszítése előtt szenvedett értem. És mellettem döntött, nem engedett ki szent kezeiből. Ezért életemet, minden gondomat, örömeimet nem kívánom elengedni. Nem.

Az Ő kezébe teszek le mindent. Mindent. Hisz az elengedés és a Rábízás közti különbség Krisztus kereszthalálában rejlik.

Mikor Jézus végül Pilátus elé került, egyértelmű volt a köznép véleménye. Mindenki kész volt megítélni, véleményt mondani: „Keresztre vele”. Az egyik mellette keresztre feszített teljes bizalommal ítéli meg saját helyzetét és egyben Jézusét: „Jézus, emlékezzél meg rólam, amikor eljössz a te királyságodba!” (Luk 23,42). Jézus halála után a keresztfát őrző százados is véleményt alkot: „Bizony, Isten Fia volt ez!” (Máté 27,54b).

Éles vélemények. Meg nem tagadható emberi vonások. Feltűnő, hogy minden vélemény az Úr Jézus kereszthalála körül forog. (Ön)érdekből vagy nem, de szinte senki sem marad közömbös, sem-

leges, ha Jézusról van szó. Ez akkoriban így volt, de ma sincs más-képp. Emberi ösztönünkből fakad mindez, de nagy különbség, hogy Istennél vagy magunkban keressük-e az útmutatást. Keményebben

mondva: saját teret akarunk nyerni életünknek, vagy Isten tágas terébe kívánunk-e lépni?

Van, hogy mélyen érinti szívemet Krisztus szenvedése, halála és halálból való feltámadása. Megtapasztalom vigasztaló, éltető örömet. Van, hogy nagyon távol áll tőlem, mert elsodornak a mindennapi események. Ilyenkor jó újra felismerni Isten tágas terét életemben. Kapaszkodni a napi igeversekbe, (közös) imádságba, a Káténk magyarázatába, énekekbe.

Így ismét őszintén Isten előtt feltárhatom lelkemet, sírhatok vétkeim, csődöm miatt. Elismerhetem, vallhatom, Jézusra rábízhatom. Rábízhatjuk. És megvigasztaltatunk, tágas teret kapunk. Nem elengedni kívánjuk életünket, hanem, ahogy a régiek mondták: „Kezedre bízom magamat, magamban nem bízhatom...”

Ez a korlátlan Szeretetből fakadó húsvéti kegyelmi ajándék.

*Ím, nagy Isten, most előtted szívem kitarom,
Menedékem nincs sehol e földi határon;
Ha te nem jössz bánatomhoz biztató szóval,
Italom könny, a kenyerem keserű sóhaj.*

*Jézusomra föltekintek a kereszt alatt.
Nincs szívemnek nyugodalma vétkeim miatt;
Ó, ne büntesd, Uram, azt, kit megtört a bánat:
Szálljon reám irgalmadból béke, bocsánat!*

Knolné Tüski Gabi

(Elnézést kérünk Knolné Tüski Gabi kedves hollandiai magyar szerzőnktől, hogy az előző számban töredékesen közöltük cikkét.)

A Királyhágómelléken megújultak az Egyházmegyei Presbiteri Szövetségek

Egyházkerületünk kilenc egyházmegyéjében február 6–27. között lezárultak a presbiteri szövetségi tisztújítások. A kilenc egyházmegyéből hétben új szövetségi elnököt választottak. Az Érmelléki Egyházmegye Presbiteri Szövetsége 80%-ban megújult, ami kerületi szinten a legnagyobb megújulást jelenti, legkevésbé a Zilahi Egyházmegye Presbiteri Szövetsége újult meg (33%), a többi hét egyházmegyében 50%-75% a megújulás. Az egyházkerületi Presbiteri Szövetség közgyűlése több mint 56%-kal újult meg.

Választások alapján az alábbiakban felsoroljuk az egyházmegyei PSZ elnököket: Nagybánya – Lakatos Nella, Szatmár – Illés Jenő, Nagykároly – Almási Csaba, Zilah – Mári Sándor, Szilágysomlyó – Szűcs János, Bihar – Török Sándor, Érmellék – Mészáros János, Arad – Kovács Attila, Temes – Enyedi András.

Az újonnan megválasztottak életére és munkájára Isten gazdag áldását kérjük.
Zilah, 2016. február 29.

László Kálmán
KREKPSZ elnök

Gondolatok a presbiterképzésről

Szövetségünk Budapest-déli területi szervezete a presbiterek továbbképzésének kilencedik évét kezdte meg az idén. E hosszúnak mondható időszak kezdetén kellett választ adni a kérdésre: miért van szükség a presbiterképzésre, a továbbképzésre? Olyan egyszerű a válasz.

Dr. Varga Gábor területi elnök megnyitja a továbbképzést

Azért, mert *senki sem született presbiternek*. Bárhol és bármit tanultunk fiatal korunkban, az elvégzett iskola, egyetem nem képez bennünket presbiterökké. Még a teológiát végzettek sem mondhatják, hogy presbiterképzésben részesültek. A lelkész az igei szolgálatra nyer felkészítést, a presbiter pedig a gyülekezet irányításának szolgálatát kell, hogy végezze, így összességében ezekkel irányíthatják a Jézushoz vezető útra a híveket. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a két szolgálat alkalom adtán nem fedheti egymást, sőt feltétlenül szükséges a kettő találkozása, hogy egymást támogatni tudják. A lelkész igei szolgálata az irányítással is, a presbiter vezetői szolgálata pedig az Igével is kölcsönhatásban kell, hogy legyen. A gyakorlat azt mutatja, hogy e két terület különválása csak akkor lesz érzékelhető és mutatja meg hátrányait, amikor már kárt okoz. Mert bizony előfordul, hogy a lelkészi szolgálat a presbiteri szolgálat kárára válik, és a presbiteri szolgálat és magatartás is jelenthet visszahúzó erőt az Ige szolgálata számára. A képzések során a hallgatókat fel kell készíteni ezeknek a helyzeteknek az érzékelésére és kezelésére!

Dr. Szilágyi Sándor, szövetségünk elnöke hozzászólás közben a presbiterek egy csoportjával

A kilenc év alatt sikerült megtalálni egy jó tematikát, formát, ennek ellenére a szervezet vezetői folyamatosan kutatják, milyen módon lehetne még vonzóbbá tenni az alkalmakat. Miért? Részben azért, hogy a hallgatók figyelme soha ne lankadjon, s talán még inkább azért, mert világunk folyamatosan változik, és biztonságot ad, ha ezekre a változásokra megfelelően reagálunk. De mindezt át is kell adni a gyülekezeti munkásoknak, ezért feltétlenül szélesíteni kell azoknak a körét, akik érzik, értik, látják, hogy a gyülekezetekben elvégzendő feladat nem kevés, és elhivatottságot éreznek arra, hogy ezen a téren szolgálják az Urat.

Emlékezzünk, amikor Mózes apósa – Jethro – az Úr gondolatait így továbbította vejenek: *„Nem jó az, amit te cselekszel. Felettébb kifáradsz te is, ez a nép is, amely veled van; mert erőd felett való dolog ez, nem végezheted azt egymagad. ...szemelj ki magad az egész nép közül derék, istenfélő férfiakat, ...és tedd közöttük előjárókká, ezeredesekké, századosokká, ötvenedesekké és tizedesekké ... minden csekélyebb dologban pedig ők ítéljenek; így könnyítve lesz rajtad, ha azt veled együtt hordozzák”* (2 Mózes 18, válogatott verseiből).

Talán ebből a gondolatból eredeztethető, hogy a gyülekezeti munkások képzése az egyik legfontosabb feladata szövetségünknek. Ezért kérte fel már a kezdetben is és ma is a vezetés az egyházmegyénkben tevékenykedő tudós lelkészeket az éves tematika összeállítására, ezért kért fel hiteles, jól képzett előadókat az alkalmak megtartására, hogy a befektetett munkából a lehető legtöbb hasznosuljon.

Ne feledjük, a társadalmunkban, szűkebben a gyülekezetünkben jelentkező új feladatok generálják a még újabbak keletkezését s ezzel bizony lépést kell tartani. Gondolatban is, létszámban is.

Milyen természetes volt, hogy két emberöltővel ezelőtt még egyetlen fiatal párnak sem jutott eszébe, hogy az esküvőjüket ne a templomban tartsák. Napjainkban meg furcsábbnál furcsább kérésekkel találkozhatunk, hogy az esketési szertartást a lelkész hol tartsa meg (parkban, csónakban, repülőgépen stb.). Akik ezt kérik, legtöbbször arra hivatkoznak, hogy

Nagyitszteleiű Földvári Tibor lelkipásztor előadás közben

Istent nem lehet a templomba bezárni, és ezt mi, presbiterek is vállaljuk. Az Úr nem csak a templomban található meg, nem csak a templomban ad áldást, hanem bárhol. Akkor mi akadály van annak, hogy az esküvő az Isten házán kívül legyen?

Vajon érezzük-e, hogy az egyház ilyen esetekben veszít tekintélyéből? Felmerülhet a kérdés, hogy mi legyen a célunk ilyen esetben? Megőrizni az Egyház szokásait, szabályait, vagy minden áron, „alkalmas és alkalmatlan időben”, az embereket elvezetni megváltó Jézusukhoz? Milyen jól jönne ilyen esetben valami mankó. Hiszen valamennyien gyarló, esendő és bűnös emberek vagyunk, és Krisztust követő munkánk során nem mindig tudunk helytállni, ahogy szeretnénk, s még kevésbé, ahogy kellene. Ezért (is) szükség van a presbiterek képzésére.

Mint írásom elején mondtam, megkezdődött a 2016. évi presbiterképzések sora. Legfőbb témánk a II. Helvét Hitvallás tanulmányozásának befejezése, ami a Biblia rendszeres használatával hitünket szilárdá teszi. Tévedhetetlenek nem leszünk, de az előadók segítségével – kitartó, magas színvonalú munkájukat ez úttal is megköszönve – jobban eligazodhatunk a gyülekezeti munka megoldandó kérdéseiben. De legfőképpen teljesíthetjük a Mindenható nekünk szóló parancsát: *„A köztetek lévő presbitereket kérem én, a presbiter társ, és a Krisztus szervenésének tanúja, és a megjelenendő dicsőségnek részese; Legeltessétek az Istennek köztetek lévő nyáját, gondot viselvé arra nem kényszerítésből, hanem örömezt; sem nem rút nyereszkesédből, hanem jóindulattal; Sem nem úgy, hogy uralkodjatok a gyülekezeteken, hanem mint példányképei a nyájnak. És mikor megjelenik a főpásztor, elnyeritek a dicsőségnek hervadatlan koronáját”* (1Pét 5,1-4).

Szabó László

* A bibliai idézetek a Károli fordítású Bibliából valók.

A kényszerhelyzet közös imája

„Ha megmaradtok énbennem, és beszédeim megmaradnak tibenetek, akkor bármit akartok, kérjétek, és megadatik nektek”

(Jn 15,7)

Újjászületésem 17. hónapjában örvendeztem az életnek. A Biblia már szólt hozzám, és mindent egyszerre szerettem volna megérteni az „Élet könyvéből”. Folyamatosan tapasztalhattam meg a csodákat Jézus Krisztussal, ami gyorsan szilárdá tette a hitemet. Nem kételkedtem abban, hogy Istennel minden lehetséges.

Felemelő érzés megtapasztalni, amikor a csodák velem történnek és látom, hogy hú Mesterem állja a szavát. – Dicsőség az Úrnak!

A Jó Pásztor „igaz ösvényen vezet az ő nevéért.”

45 éves koromig nem olvastam a Bibliát. Betegen vásároltam meg, pont akkor, amikor szükségem lett rá (nincsenek véletlenek).

Elhatároztam, hogy a „keskeny úton” fogok járni, Jézus Krisztust pedig életem Urává teszem, követni fogom Őt, és igyekszem az Ő akaratának engedelmeskedni, ugyanis ahogy eddig éltem, az csak az események hatása által gerjesztett sodródása volt létezésemnek.

Örültem, hogy az Élő és Ható IGE utat mutat, feltárja hibáimat és jelzi, hogy a természetemnek milyenné kell változnia.

Eljött az ideje az Ige gyakorlati megértésének, ami ellen egy éve még zsörtölődtem az Úrral. Az Igének engedelmeskednem kellett, mert ha nem azt teszem, akkor máris ellenszegültem volna Isten akaratának, amit nem akartam megszegni, mert elhatároztam, hogy Ő lesz életem Ura!

A nagy dilemmát okozó Ige a következő volt. „Amit tehát Isten egybekötött, ember el ne válassza” (Mk 10,9). – Istennek hála, Ő tudta, hogy miért kell együtt maradnunk feleségemmel. Ha engedelmeskedünk Istennek, akkor bizony a megromlott házasságot is megújítja. Soli Deo Gloria!

Jól éreztem magamat új életemben, munkálkodtam a rossz szokásaim elhagyásán, és a jó tulajdonságok kimunkálásán az ima által, Isten segítségét kérve.

Ledöbentünk, amikor Attila fiunk megfázás-gyanús esetéből egy súlyos betegség rajzolódott ki. Szinte ledermedt a család. Rosszindulatú pajzsmirigy és nyirokcsomó daganatot diagnosztizáltak nála.

Nehéz volt elviselni Attila fiam világvége hangulatát, a reménykedés szikrája sem látszott rajta.

Ekkor nagyobbik fiunk 27 éves életerős fiatalember volt, és közel került a második diplomájának megszerzéséhez.

A betegség lehangolt, egész éjjel nem tudtam aludni, kerestem a megoldást, reménykedtem a csodában, ami csakis felülről várható.

Összeszedtem az imádkozással kapcsolatos ismereteimet. Tudtam, hogy alázatos imádsággal kell fordulni Istenünkhöz, ezt pedig a feleségemmel közösen kell megtennünk, együtt kell kérni az Urat, hogy hallgassa meg kérésünket, és bízunk benne, hogy teljesíteni is fogja.

„Bizony, mondom néktek azt is, hogy ha közületek ketten egyet-értetek a földön mindabban, amit kérnek, azt mind megadja nekik az én mennyei Atyám” (Mt 18,19).

Leírtam imánkat, és az ágy mellett térdelve, a következőket imádkoztuk feleségemmel, ügyelve még arra is, hogy együtt ejtsük ki a szavakat.

Teremtő mennyei Atyánk, dicsőséges Istenünk!

Szánj meg bennünket, bűnösöket, könyörülj rajtunk! Esedezve kérünk, hogy gyógyítsd meg Attila fiunkat, ne legyen benne káros daganat, vagy ha van, távolítsd el belőle, álljon vissza egészsége! Tudjuk, Tè vagy a Legnagyobb Gyógyító. Jézus Krisztus érdemére kérünk Atyánk, ámen!

Közben a háttérben feleségem és az orvosok Attila műtétjét készítették elő, ami ellen nagyon háborgott a belső énem, mert attól féltem, hogy Isten bizalmatlanságnak veszi ezt, mintha mi megkérdőjeleznénk az Ő mindenhatóságát. De hála az Úrnak, ő látta az én belső harcomat és kegyes volt hozzánk.

Attila műtétje sikerült! Attila gyógyulását megköszönve, az Úrba vetett bizalmunk töretlen maradt.

Hála Istennek, hogy együtt maradtunk és tudtunk közös akaraton lenni, mert mindketten kívántuk Attila gyógyulását!

Hálát adunk Neked Mennyei Atyánk, Teremtő Istenünk, hogy imádságunk meghallgattad, és köszönjük, hogy a mi Megváltónk Jézus Krisztus imádkozni tanított minket, és köszönetet a Szentléleknek, hogy tolmácsolta könyörgésünket az Atyához. Kérünk téged Mindenható Urunk, ezután is légy irgalmas hozzánk bűnösökhöz, ámen.

Persze ezeket az imádságokat többször elismételtük. Már 11 éve volt a műtét, és hála Istennek Attila fiunk egészséges és jól van (~5 éve megnősült és unokánk már 4 éves).

Csodálatos és fantasztikus ajándék, hogy imáinkon keresztül az Úr elé járulhatunk bármikor, örömünk teljes. Meghálálhatatlan ajándékokban részesülünk az Úrtól folyamatosan!

Sírásra fakadtam, amikor a műtét után legközelebb olvastam a Fil 2,27-et, a szívemet áthatotta az Ige. „Meg is betegedett halálosan, de Isten megkönyörült rajta, sőt nemcsak rajta, hanem énrajtam is, hogy szomorúságomra szomorúság ne következzenek.”

Soli Deo Gloria!

Nagy Attila Gyula

Az özvegyasszony két fillérje – tágabb összefüggésben

Az utolsó két fillérjét a perselybe dobó özvegyasszony esetét Márk (12,41-44) és a társadalmi nyomorúságok iránt mindig érzékeny Lukács (21,1-4) beszéli el, némileg a gazdagok elleni éllel. (Mindkét evangéliumban előzőleg az írástudók hiúságáról és kíméletlen kapzsiságáról van szó.) Van azonban a megtörtént eset elbeszélésében egy szó, mely a történetet Jézusnak a mennyek országáról mondott példázatai közül kettővel hozza kapcsolatba. Ez a szó a ‘minden’. Az özvegy mindazt beledobta, amije volt, a szándó földben kincset talált ember mindenét eladja, hogy megvehesse a szántóföldet (Mt 13,44), a drága gyöngyöt talált kereskedő mindenét eladja, hogy azt megvásárolhassa (Mt 13,45). A három közül egyik sem mérlegeli, hogy mi lesz azután, a földműves, a gyöngykereskedő sem, hogy csakugyan megéri-e a kockázatot, az özvegy, hogy mit hoz a holnap. A földmű-

vesnek, a kereskedőnek a kincs, a gyöngy mindennél többet ér. Ilyen kincs a mennyek országa, és van, akinek ez olyan érték, hogy – nagyon profánul szólva – kész mindent erre az egy lapra feltenni, mindent kockára tenni, mert ez neki mindennél többet ér. Az evangélium nem mondja, hogy mi indította az özvegyet arra, hogy mindenét a perselybe dobja, Jézus sem firtatja, csak azt emeli ki, hogy az özvegy nem latolgatott, nem számíthatott, hogy mit hoz a holnap (vö. Mt. 6,33), hogy mit kap ennek fejében, hanem mindenét odaadta a perselybe – Istennek. A mennyek országába jutni akaróktól Isten ilyen mindent odaadást kíván, nem csak a feleslegét, amikor a nagyját magunk tartjuk meg: *a teljes önátadást.*

R. Zs.

Őrségváltás az Aradi Egyházmegyében

Az Aradi Egyházmegye Presbiteri Szövetsége 2016. február 13-án tartotta tisztújító közgyűlését a trianoni határhoz közeli Feketeagyarmaton, amely közel 600 lelkes magyar református település. A borongós, esős, hűvös időjárás ellenére szép számmal egy-

begyűltek a résztvevők a gyülekezeti házban, ahol *Dávid Sándor* főgondnok mondott köszöntést a 133. zsoltár verseivel. A nyitó áhítat szolgálatát *Prém Imre* borossebesi lelkipásztor végezte, aki a Máté 11,20-24 verseinek üzenete alapján Jézus ítéletmondásáról beszélt. Hangsúlyozta, hogy a közömbösség rosszabb a gonoszánál, és szükséges, hogy észrevegyük Jézus jeleit életünkben, adjunk hálát ajándékaiért, és kérjük a csodatételt életünkben, családjunkban és környezetünkben. *Módi József* esperes a Kolossébeliekhez írt levél 3. részének 15-17. verseivel köszöntötte a közgyűlés résztvevőit.

Az alkalom központi eseményeként *Venter Miklós* elnök beszámolójára került sor, aki 15 éven át irányította a szervezetet, és aki képekkel illusztrált krónikát ismertetett a lezárult ciklus eseményeiről. Mivel a most lezáruló szakasz után a szabályzat szerint új elnökség megválasztására kellett sort keríteni, hálaadással összegezte az elnöksége alatti időszakot, megemlékezve a Béké-

si Területi Szervezettel való kapcsolatról is. A békési egyházmegye területi szervezete nevében *Dr. Illés Károly* titkárral együtt mondtunk köszönetet a 2008-ban az Arad-Mosóczi templomban elindított testvérszervezeti együttműködés sikeréért, a közös programok hasznos gyümölcseiért, és kértük Isten áldását további szolgálatára, melyet a következő ciklusban a megyei szervezet alelnökekén fog végezni. A tisztújító választás eredményeként bemutatásra került az új elnök, *Kovács Attila*, az Arad Belvárosi gyülekezet presbitere, akit *Venter Miklós* példamutató tudatossággal készítette fel az utódlásra.

A közgyűlés programjában szerepelt az „Átszállás” című előadás, mely az emberi élet végének fontos kérdéseiről, a halállal való szembesülésről, az ahhoz vezető útról, és a keresztyén ember felelősségéről adott tájékoztatást. A téma feldolgozásának alapja a közelmúltban megjelent kiadvány (*Napjaink dilemmái – Protestáns válaszok*) egyik fejezete volt, melyet jelen tudósítás írója állított össze. Az „átszállás” tulajdonképpen azt jelenti, hogy az élet vonatából békés, reményteli eseményként léphetünk majd át a most még láthatatlan „örökmozgó” szerelvénybe, melyre a jegyet már megváltotta számunkra Valaki, az átszállásig vezető utolsó útszakaszcsoport azonban célszerű minél többet megismerni.

Dr. Tóth János

A Magyar Református Presbiteri Szövetség Szerkesztőségének Budapest

Kedves Testvéreim!

A Testvérek jóvoltából hosszú ideje óta rendszeres olvasója vagyok a Presbiter hozzám érkező számainak. Meggyőződéssel vallom, hogy változó világunkban az „aratás” Ura a Presbiter számaint is arra használja fel, hogy munkásokat küldjön az Ő aratásába.

Hálás szívvel köszönöm a Testvéreknek, hogy a Presbiter minden számát megküldték postai úton szolgálati helyemre, Szilágynagyfaluba (Nusfalau). Örvendtem annak, hogy a Kárpát-medence presbitériumainak, valamint szörvány-magyarorszag protestáns közösségeinek életéről rendszeres tájékoztatást kaptam.

De hozta, hozza a Presbiter az evangéliumot, a mennyei fényt, hogy az Ige munkásai eligazodjanak a világ, az élet útvesztőiben.

Közel két évtizedes esperesi szolgálatom, azt követően pedig Királyhágómellék lelkészi főjegyzői-püspökhelyettesi megbízatásom teljesítésében óriási segítség volt a Presbiter. Most, hogy Isten kegyelméből nyugdíjba vonultam, a jövőre nézve köszönettel venném, ha lehetőség lenne reá, hogy az elkövetkezendő időben is megküldenek a Presbiter újabb számaint.

Isten gazdag áldását kérve életükre és felelősségteljes szolgálatukra maradtam,

Szilágybagos, 2016. február 06.

Szeretetteljes köszöntéssel,

Lukács József
ny. lelkészi főjegyző-püspökhelyettes

Egy Sárospatakon végzett presbiter hívogatója presbiterképzésre

„Aki hitét örömmel megvallja,
Mint presbiter, még ha nem is rangja,
Mert kedves élet Isten előtt,
Ki megáldja, megszenteli őt.”

(Füle Lajos: Presbiterek)

Presbiter újságunk január-februári számában olvasom a Sárospataki Teológiai Akadémia felvételi hirdetményét, amelyben a Presbiteri és gyülekezeti munkás Népfőiskola 1 éves levelező tagozatára invitál, s ahová a jelentkezési határidő 2016. április 20. A jelentkezésnek nem feltétele az érettségi, sem a választott gyülekezeti tisztség. A képzés díjtalan. 15-50 fő jelentkezésére számítanak. A képzésről és a felvételi rendjéről érdeklődni lehet az srta@tirek.hu e-mail címen, illetve a 0036-47/312-947 telefonszámon. A jelentkezési lap letölthető az intézet honlapjáról: www.srta.hu/jelentkezesi-lapok.

Vajon hány testvérünk szeme akad meg a lap alján levő apró betűs sorokon és gondolkodik el azon, hogy mennyire mély és megalapozott a hit-, biblia-, és egyházismerete? Mit tud egyházunk történetéről és életéről?

Mindannyiunknak használnak ismereteink felfrissítése.

A Népfőiskola ingyenes (!), az Úr ajándéka, melyet feléd nyújt kedves Testvérem, csak el kell fogadd.

Ki ne ismerné a kősziklára és a homokra épített ház példáját (Mt 7,24-27)? A tudásunk csakis kősziklára épülhet és ezt tudós tanárainktól kaphatjuk meg. Ők rendelkeznek azzal a felkészültséggel, amellyel ki tudják választani azokat az építő köveket, amelyekre a presbiter tudása épülhet. A presbiterek egyházunk tartóoszlopai, és mi van akkor, ha ezek nem erősek?

A Pataki Kollégiumnak ősi múltja, lelkülete van. Kitüntetés és egyben felemelő érzés, ha hallgatója, „pataki diák” lehetsz Te is, kedves Testvérem. Gárdonyi Géza, Tompa Mihály, Kossuth Lajos, Pósa Lajos, Móricz Zsigmond, akik hirtelen eszembe jutnak, és még hányan koptatták e lépcsőket! Elcsodálkozol, ha egy sétát teszel a mára parkká lett hajdani Iskolakertben, s megállsz a szobraik előtt.

A tanfolyam az év során 6 hétvégi konzultációt tartalmaz. Ezeket pénteken délután 5 órától szombat délutánig tartják, havi egy-egy alkalommal. Ehhez érdemes tudni, hogy ha a Keletiben felszállsz a pénteki 12 órás sátoraljúj helyi sebesre, odaérsz az előadásokra és szombaton 18 órára már vissza is érkezél.

Az előadások után férfiak számára a szállás az Erdélyi János kollégiumban van, ami alkalmanként 2000 Ft-ba kerül. A nők részére a Comenius Főiskola biztosít szállást 2500 Ft-ért. Kedves

hely a Teológiai Akadémia földszintjén kialakított jól felszerelt kávézó, teázó, étkező konyha, ahol a „hazai” kulturáltan elfogyasztható. Előadás után, a közös vacsora közben, végeláthatatlan beszélgetések alakulnak ki, ami nem ér véget az évfárral se, tovább folytatódik. Az elmúlt évek találkozóinak színtere Sárospatak, Szilvásvárad, Vésztő, Hird és Kassa volt, mind-mind tele élménnyel.

A képzés ezt az összefogást is szolgálja. Egyházunkban több tízezer presbiter van. Micsoda erőt jelenthet, ha összefogunk!

Az évfolyamtársaimról példaként: vasúti forgalmista, pék, gazdálkodó, orvos, mérnök, könyvelő, betanított munkás, magyar és cigány, 60-on innen és túl, akik mind egyek voltunk, érdeklődésben fiatalon.

Ez a népfőiskola nem akkreditált képzés, tehát a tanulmányok végeztével a résztvevők nem kapnak diplomát, csak bizonyítványt, ami a képzés színvonala, s az előadók felkészültsége alapján akár diploma is lehetne.

A gyülekezetekben szükség van képzett presbiterekre, sőt elvárás lehetne, hogy minden presbitériumban legalább egy végzett presbiter legyen. Hadd utaljak a tisztség fontosságára azzal, hogy Kálvin 1541-ben harmadikként határozta meg helyét az egyházi rendtartásban, s ez ma sincs másképp. Ha belegondolunk abba, hogy a lelkipásztor, a tanító és a diakónus képzése egyetemi szinten folyik, nem engedhetjük meg magunknak, hogy lemaradjunk ettől és ne képezzük magunkat!

A vizsga, a felkészültségünkről való számadás természetesen itt is izgalommal jár. A vizsga anyaga A5-ös méretben, apró betűvel szedve, 78 oldalon található, ami elsajátítható, s továbbtanulásra az ajánlott irodalom is adott.

A tanárok, bármilyen nagy tudásúak is, a magunk egyszerű, laikus voltát átérzve, segítőkészen teszik fel a kérdéseiket. A mi évfolyamunkból, de az előzőből is mindenki „átment”.

Most utólag többen megállapítottuk, nem is lett volna baj, ha évisméltésre utasítanak, mivel nagyon szerettünk oda járni.

Katolikus barátaimtól hallom, hogy „Ti jobban ismeritek a Bibliát, mint mi”. Így lenne? Gondolkozzatok el Ti is ezen! Ha mégis ezt éreznétek, ne feledjétek, hogy a jó pap is holtáig tanul.

Kedves Testvérek! Kérlek, jelentkeztek presbiterképzésre, töltsétek meg a Szikszai Fabricius Balázs tantermet, ne maradjon üres hely a padokban úgy, mint 2013-ban, amikor odajártam.

Áldás kíséren minden jelentkezőt!

Biró László
tiszteletbeli presbiter

Mit jelent nekem a Biblia?

2017. októberében fogjuk ünnepelni, ha Urunk megengedni, a reformáció születésének 500. évfordulóját. Ennek előzeteseként lapunkban sorra vesszük a hitújítás sarkalatos elveit, s ezekről megkérdezzük olvasóinkat, presbitereket, egyházi vezetőket, szerkesztőségünk tagjait. Ezek az elvek: egyedül a Szentírás, egyedül Krisztus, egyedül hit által, egyedül kegyelemből, egyedül Istené a dicsőség. Most az egyedül a Szentírás elvéről olvasunk vallomást *Mit jelent nekem a Biblia?* címmel. Várjuk Kedves Olvasóink gondolatait és vallomásait is! (drbl)

A reformáció 500 éves évfordulójára készülve különösen fontos ez a kérdés az Ige egyházában. Komolyan vesszük-e az „egyedül a Szentírás” elvét? Komolyan vesszük-e azt, hogy a Bibliában találjuk meg Isten Igéjét, a Szentlélek által meghallhatjuk Urunk élő szavát; mindazt, amit Isten szólt és tett az ember javára és üdvösségére? Komolyan vesszük-e azt, hogy nem mi fantáziálunk Istenről és önmagunkról, hanem Ő volt az, aki irgalmasan lehallgolt hozzánk, kijelentette magát nekünk és Jézus Krisztusban oltalmat, segítséget és szabadítást nyújtott népének? A Biblia zsinórmérték, hitünk és életünk zsinórmértéke. Nem mondhatunk mást, mint amit Isten az Ő Igéjében kijelentett nekünk, és amit egyre élőbb, érettebb hittel, egyre tisztábban megragadhatunk az Ő Lelke által.

Szomorú vagyok, amikor az Ige egyházában nem az Isten Igéjével akarnak „hatni”. Pontosabban fogalmazva, újra hinnünk kellene, hogy Isten Igéje „élő és ható” (Zsidókhöz írt levél 4,12), tehát nekünk hűséggel hirdetniünk kell Isten Igéjét és az elvégzi munkáját. Mindig szomorú vagyok, amikor az Ige egyházában is emberi módszerekkel, technikákkal akarnak hatni, és ezáltal valójában nem Istennel, hanem gyarló önmagunkkal lesz találkozásunk. Hiszünk-e Isten Igéjében, hiszünk-e az igehirdetésben, amelynek foglalatja a Biblia? Vallom azt is, hogy a Biblia „szíve” Isten

megváltó, szabadító műve, amit Jézus Krisztusban ingyen kegyelemből odaajándékozott nekünk: az Ószövetségben mint ígéretet, az Újszövetségben mint beteljesedést. Tehát nincs semmi baj, megváltott emberek vagyunk, örök életünk, üdvösségünk van Jézus Krisztusban.

Isten kegyelméből nyolc éve írhatom minden nap a Reformátusok Lapjában olvasható „Az Ige mellett” rovatot. Tehát naponta örömmel, több órát töltök igeolvasással és igetanulmányozással. Nyolc éve tudom, hogy mit jelent az, amikor az ember nemcsak olvassa, hanem „felvállaltan” leírja az Isten Igéjéből megnyíló üzeneteket. Ez a konkrét, bibliatanulmányozó rendszeresség minden tekintetben megakadályozza azt, hogy a bibliaolvasás valami „homályos derengés” legyen csupán. Hadd mondjam el azt is, hogy a Reformátusok Lapjában a megírt magyarázatokból mindössze néhány sor olvasható, a teljes anyag mindig az interneten látható. Kegyelmi állapotként élem meg ezt a feladatot, amelyben az egész családom mint kis gyülekezet részt vesz. Ennek megbeszélése családi áhítatunk része.

Vallom: „*Mi nem olyanok vagyunk, mint sokan, akik nyereszkednek Isten igéjével, hanem mint akik tiszta szívből, sőt Istenből szólunk Isten előtt Krisztus által*” (2Kor 2,17).

Steinbach József
dunántúli püspök,
az Ökumenikus Tanács elnöke

* * *

A naponkénti bibliaolvasás nekem nagy áldást jelent. Eligazít a naponta felmerülő fontos kérdésekben, mint például: kapcsolat az Istennel, embertársaimmal, a természettel. Rendezettségük nélkül nincs kiegyensúlyozott, harmonikus élet. Nekem a Biblia nem egy a sok könyv közül, hanem a Teremtő, gondviselő és megváltó Isten önközlését jelenti, a hit ajándékát kínálja fel benne az Úr. Vallom, hogy hit nélkül

minden nehéz, igazán semmi sem lehetséges megnyugtató módon, de hit által az üdvösség is elérhető. Sok nehéz helyzetben átélhettem, hogy az Ige, a lélek tápláléka éltet, tanácsol és védelmez. Egészen természetes, hogy Bibliámat a két éves katonai szolgálatra is magammal vittem, ott aztán valóban nélkülözhetetlen szükség volt a napi igei vitaminra. A bibliaolvasás az imádkozás alkalmával együtt megértette velem, mit jelent a hit pajzsa. Védelmét szinte fizikailag is érezkeltem, különösen, amikor életveszélybe kerültem. Nagyon megszenvedtem, amikor a Varsói Szerződés ezredénél két hónapra megfosztottak tőle és Ady verses kötetétől.

A Bibliát 11-12 éves koromtól rendszeresen olvasom, és öszülő fejjel vallom, hogy ennek köszönhetem minden helyesnek bizonyult döntésemet mind magánéletben, mind az Úr szolgálatában eltöltött, fél évszázadot meghaladó idő folyamán. A kényszerítések és a fenyegetettség idején, amiből jócskán kijutott, a Biblia üzenete a Lélek tanácsával erőt, kitartást, hűséget jelentett. A felém áradó harag kísértései közepette és a gyűlölet ellen a szelídség „csontot törő” erejével töltött el. Ugyan kitől, hol másutt kaphattam volna meg mindezeket?

A Bibliából ismertem meg az Úr megváltó erejét, azt az igazságot, hogy szeretetének ereje kapcsol egybe, tart meg mindeket. A Biblia közvetítette felém a legmeghatározóbb élményt, tette lehetővé azt a hallatlan tapasztalatot, hogy szeret az Isten. Mindenkinél kívánom ennek a lelki élménynek a megtapasztalását. Nincs olyan veszély, nem lehet olyan cifra élethelyzet, amelyben ez a megtapasztalás ne lenne elegendő a bajok leküzdéséhez. Azt tanácsolom mindenkinél, éljen Isten Igéjével, hogy megismerhesse Őt, és kendőzetlenül önmagát, végső fokon élete értelmét és célját.

Dr. Erdélyi Géza
ny. felvidéki püspök

Perselypénz és egyházfenntartói járulék (III.)

Előadás a Mátrai kör örbottyáni presbiteri továbbképzésén

Perselypénz

Mi is az a perselypénz? Röviden hálaadogat, hálaadomány. Megköszönöm Istenemnek, hogy rám gondja volt/van. A köszönet akár az aznapi prédikációért, az üzenetért, az elmúlt éjszakáért, vagy az elmúlt hétért. Ha megköszönök valakinek valamit, akkor tehetségemhez mérten megpróbálom kifejezni hálámat. A templomba járó ember hetente leróhatja háláját azért, hogy Istenünk megőrzött, megsegített döntéseimben, gyermekeim nevelésénél, szüleim ápolásánál. Hálaadogatul pedig szívünk szerint a legjobbat kell adnunk. A legjobbnak pedig ára van. Itt jön a *szegény asszony két fillére* kérdése. Azt, hogy mennyi pénzt dobtam a perselybe, rajtam kívül csak az érintett (Istenünk) tudja. Mintegy harminc éve számolom hetente a perselyt. A hálaadás perselyes módjával véleményem szerint egyáltalán nem lehetünk elégedettek. Gondoljunk bele, vannak, akik mindössze 5-10 vagy 20 Ft-ot dobnak be a perselybe. Egy napilap ára 150-200 Ft körül van, a hetilapok 5-6-900 Ft, míg egy doboz cigaretta ára ma már az 1000 Ft-ot is meghaladja. Az újságra, s a naponta, kétnaponta elszívott cigarettára nem sajnáljuk a pénzt, a perselyre ezek szerint igen. Előfordult, hogy megszámloltam a pénzegységek darabszámát és összehasonlítottam az istentiszteleten résztvevők számával. Az eredmény az volt, hogy a jelenlévők száma több volt a pénzdarabok számánál. Tehát volt, aki nem is adakozott. Ha én valakit szeretek, annak nem szűkmarkúan adok – például a gyerekeknek kirándulásra –, hanem bőségesen. Ha szeretneinknek bőven adunk szórakozásra (s miért ne adnánk, ha megtehetjük?), akkor miért tartóztatjuk meg magunkat, ha szeretett egyházunknak adunk a szükségletek fedezésére?

Egyházfenntartói járulék

Úgy tűnik, ez a legjobb valuta, mert sokan a tíz-húsz évvel ezelőtti összeggel szeretnék fenntartani gyülekezetüket. Az elmúlt év végén egy fiatalember jelezte, hogy ezen a címen szeretne adakozni. Átnyújtott egy gyűrött 2000 forintot azzal, hogy fele az apja, fele pedig az ő 2015. évi egyházfenntartói járuléka. Kértem én, hogy egy doboz cigaretta árából egy év alatt mit tudunk fenntartani. Ekkor szoktak előjönni sokan a szegény asszony két fillérével. A baj az, hogy az a két fillér perselyadomány volt, s nem egyházfenntartói hozzájárulás.

Ha én szeretek valakit, akkor nem szűkmarkúan adok neki. Gondoljunk bele, hogy a dohányosok mit költenek dohányra, az újságolvasók újságukra, és még sorolhatnám, de nem teszem.

A Biblia a tizedet írja elő, s mi már örülnénk a tized tizedének is. A másik kérdés ilyenkor, hogy a nettó vagy bruttó jövedelemről van szó. Meg szeretném jegyezni, hogy a Zsinati Tanács a tized tizedét, azaz a jövedelmünk 1%-át fogadta el az egyházfenntartói járulék összegeként. Elmondhatjuk, hogy akár a nettó jövedelem egy százaléka is jó lenne, ha gyülekezeteink pénztárába havonta befolyna. Ezért kell tennünk, s továbbadni testvéreinknek, beszélni róla.

Vannak felekezetek, egyházak, amelyek keményen meghatározzák a fenntartói járulék összegét. Másutt név szerint felolvassák, hogy az elmúlt időszakra ki mennyit fizetett ezen a címen. Nálunk –

reformátusoknál – ez nem szokás, mi szerényen hallgatunk róla. Sokszor és sokhelyütt az adakozásra való felhívás is elmarad, pedig az ismétlés a tudás atyja.

Mondják többen, hogy ők az adójuk 1%-ával való rendelkezéssel tartják el az egyházat. Az nem a mi pénzünk, mert arról az 1%-ról van szó, amit az állam akkor is elvesz, ha én nem rendelkezem. Adakozás a sajátomból történik, s nem biztos, hogy csak a feleslegről. A feleslegről könnyen lemond az ember, de ha csak erre vagy csak arra futja, akkor már nehezebb a döntésünk. Nem az adóról beszélünk, hanem az adakozásról. Ne feledjük, Jézus azt mondja a Máté evangélium 22. rész 21. versében: „Adjátok meg tehát ami a császáré, a császárnak, és Istennek, ami az Istené!”

Emlékezzünk a felolvasott Igére: Van olyan, aki bőven adakozik, és annál inkább gazdagodik; és aki megtartóztatja a járandóságot, de ugyan szűkölködik.

Az adakozás dolgában a minden kegyelem Istene jó példát adott nekünk, amikor az Ő szeretetét ránk pazarolta. Az Ő egyszülött Fiának sem kedvezve, megszerezte számunkra a szabadulást. Mivel tartozunk, ha nem hálaadással, amelynek egyik kézzelfogható formája az adakozás? Jakab apostol arról beszél, hogy a hitedet mutasd meg cselekedeteidben!

A Krisztushoz való tartozásodat mutasd hát meg cselekedeteidben! Teremjünk olyan gyümölcsöket, amelyek hirdetik rólunk, egyházunkról, gyülekezetünkéről, hogy mi Istenhez tartozunk.

Nekünk, presbitereknek jó példával kell elől járni, s ez nem azt jelenti, hogy úgy adakozzunk, hogy mindenki lássa, tudja adományomat. Ne feledjük, mi lennénk a sáfárok, akik a gyülekezeti tagok adományait összegyűjtjük, forgatjuk azért, hogy ha jó a gazda, s megkérdezi tőlünk, miként sáfárcodtunk a ránk bízott javakkal, talentumokkal, akkor a jó és hű szolga sorsára kerülhessünk. Amint azt olvashatjuk a Máté evangéliuma 25. rész 14-30. verseiben.

A presbiteri sáfárcodás, a gyülekezetépítés során a gyülekezet megmaradásáról is kell beszélnünk. A mi felelősségünk, feladatunk az is, hogy a lelki épülés, gondozás mellett továbbadjuk az adakozás lehetőségének örömét is a környezetünkben élő régi/új gyülekezeti tagoknak. Azért, hogy ne legyenek tévedésben testvéreink, a „tegyetek tanítvánnyá minden népet” igei utasítása minket arra is kötelez, hogy tájékoztassuk gyülekezetünk tagjait az egyházközségünkben felmerülő kiadások, szükségletek fedezetének előteremtéséről, illetve az ahhoz való hozzájárulás lehetőségéről is!

Mindent egybevetve, összefoglalhatjuk tehát, hogy a sáfár elsősorban hisz Istenben, keresi Őt, elfogadja Jézus Krisztus uralmát élete minden perce felett. Tudatában van annak, hogy Istenünktől kapott javak területén Isten megbízottjaként él, és semmiképpen nem tulajdonosként gondolkodik, hanem hű szolgaként. A sáfár az Istentől kapott küldetésre elkötelezett, azért, hogy az Uráról bizonyosságot tegyen, és minden népet tanítvánnyá tegyen.

Adja Isten, hogy mindannyian a nekünk adott képességeink szerint hű sáfárai legyünk, abban a reményben, hogy aki mindvégig kitart hűségében, hitében, az elnyeri méltó jutalmát és üdvözülni fog.

Kis Csongor

Vác-Felsővárosi Református Egyházközség kurátora

Beszámoló a Missziói Bizottság munkájáról

Igei alapvetés

Útra keltek tehát, és jártak faluról falura, hirdették az evangéliumot. (Lk 9,6)

Ez a misszió lényege ma is.

Hiszem, hogy a Presbiteri Szövetség minden tevékenységének, programjának, kiadványának a célja az evangélium terjesztése, és a hitre jutottak felkészítése a szolgálat végzésére. Ezt a célt azonban egy szervezet programjai, tisztségviselői és kiadványai által elvégezni nem tudja. A tagság az, aki faluról falura járva – és a falvakban házról házra járva – tudja hirdetni az evangéliumot.

Missziói munkatervek

Központi és regionális szervezésben csak a súlypontokat tudjuk kijelölni és a tagságot felkészíteni erre a szolgálatra. Sok minden történt az elmúlt években, de missziói vonatkozásban – sajnos – nagy lemaradásban vagyunk.

A Missziói Bizottság a ciklus elején, 2012-ben, helyzetértékelést végzett, és ennek alapján négy pontban határozta meg a misszió fő irányait, és ezt évről évre további aktuális célokkal egészítette ki:

❶ A 2012-es célok:

- A presbiterok evangelizálása, vagyis a népegyházi keretek között presbiteri tisztséget vállalt, de élő hittel nem rendelkező presbiterok hitre segítése.
- A református identitású, de gyülekezetekhez nem tartozó személyek felkutatása az egyházközösségek területén.
- A cigány népesség integrálása református egyházunkba.
- Népmozgások következtében lakóhelyet változtató egyháztagok nyomom követése.

Ezért ebben a hatéves presbiteri ciklust kezdő évben Szövetségünk legfőbb missziói feladata lenne tagságunkat, s általuk minden presbiter és lelkipásztor testvérünket megismertetni a helyzetképpel, hogy benne saját és gyülekezete helyzetét pozícionálni tudja (legyen kénytelen). Az e felett kialakuló véleménycsere és megfogalmazott javaslatok alapján lehetne elindulni a missziós stratégiák kialakítására.

2012-re a feladatunk tehát, hogy minden presbiterben tudatosodjon, hogy milyen nagy, az egész egyházunk, sőt népünk jövőjét formáló feladatra hívta el őt az Egyház Ura.

❷ Ehhez a 2013-as évben hozzávettük:

- a kis létszámú, szórvány-gyülekezetekben a tagok szociális, és lelkigondozásának a problémáját,
- a városias, nagyobb létszámú gyülekezetekben a fiatalok elérését.
- Ahol az etnikai összetétel a cigány lakosság irányába tolódott el, számukra új református gyülekezetek létrehozására kell törekednünk, illetve a meglévő gyülekezetekbe kell integrálni őket.
- A 2013-as év kiemelt feladata a hit-, és erkölcsstan oktatásra való felkészülés volt.

❸ 2014-ben pedig a hangsúly:

- A párt-állami évtizedekben a hitélet a templom falai közé szorított, megtűrt állapotban működhetett csak. Isten nem ezt a feladatot szánta népének, hanem a *hegyen épített város*, vagy *lámpás, a megfeszítő só* szerepet. Ebben az évben, a számos választás évében különösen célul jelöltük meg a presbiterok – s általuk a gyülekezetek számára – Isten országának normáit képviselni a helyi világi közösségben.
- A templom falai közül kilépve a helyi közösség életében vállaljon Isten népe közfeladatokat, hogy a gazdaság és kultúra területén is a bibliai normák érvényesüljenek.

❹ 2015-ben arra hívtuk fel a figyelmet, hogy miben nem szabad változnunk, és miben kell:

A) Mennyei örökségünket kompromisszumok nélkül őriznünk kell! Ennek alappillérei:

Legfőbb örökségünk Isten írott Igéje, a Szentírás. Nincs ezen kívül más kijelentés, prófécia, látomás, hagyomány, szent irat, ami a mennyei örökség részét képezné.

B) Földi örökségünk az, amiben szabad és kell változtatnunk! Ennek irányai:

- A népesség mozgását követve ott hozunk létre új gyülekezeteket, ahová a hívek áramlottak.
- A városias, alkalmazotti életvitelben az egy irányú ismeretközlés – a prédikáció – mellett növekvő igény mutatkozik kisebb beszélgető, egymás hite által épülő közösségekre. Ezt gyülekezeti épületeinknek és alkalmainknak a kialakításánál figyelembe kell vennünk. A gyülekezeti ház benépesülhet egész héten: délelőttönként idősek, illetve kisgyerekes mamák összejöveteleivel, délutánonként és esténként a diákok és dolgozó korúak alkalmával.
- Falusi, mezőgazdasági környezetben a gyülekezet missziói programjának kialakításánál figyelemmel kell lenni a mezőgazdasági munkák éves ciklusára, és az ingázó alkalmazotti munkaviszonyú hívek hétköznapi nagyon korlátozott szabadidejére.
- Követni kell az informatikai környezet változását: honlappal, gyülekezeti újsággal, a helyi írott és elektronikus sajtóban gyakori híradással, és a gyülekezeten belüli internetes kapcsolattartással.

❺ 2016-ban a Missziói bizottságnak kibővült a hatásköre:

Szövetségünkben felvetődött annak a lehetősége, hogy új munkaterületként felvegyük a diakóniát is. Kezdetként – talán a legközelebbi tisztség-választásokig – ennek a munkának a Misszió bizottságon belül képzeljük el a helyét, amíg kialakul, hogy ez külön szolgálati területe-e a Presbiteri Szövetségnek, vagy a missziói munkánk része. Személy szerint ennek a munkának a gondozását *Dr. Imre Sándor* testvérünk vállalta.

Súlypontok a 2016-ös évben:

a) A református értékeink felmutatása

Mind a templomba járók, mind az egyháztól elidegenedett reformátusok körében a református identitás erősítése – nem negatív kampánnyal, nem a más felekezetek bűneinek, tévedéseinek hangsúlyozásával, hanem a reformátori Biblia-értelmezés világos képviselésével, valamint a magyarországi

Protestáns cigánymissziói konferencia

Budapest, Fasori evangélikus templom, 2016. február 20. – Tegyetek tanítvánnyá minden népeket

Bár a meghívásban és a programban öt protestáns közösség cigánymissziói munkálkodásának képviselőitől, együttlétéről olvashatunk (abc sorrendben: baptista, evangélikus, metodista, pünkösdi és református), és bár az evangélikus testvérek adtak helyet gyönyörű templomukban és gimnáziumukban, mégis az átölelő befogadáson túl nagyon otthon érezhettük magunkat. Miért? Mert igazi testvéri módon, alázatosan, de meghatározóan volt jelen Református Zsinati Irodánk két törekeny, de lélekben, elhivatottságban és felkészültségben nagyon fontos szolgálatot betöltő képviselőjeként *Dani Eszter* igazgatónő és munkatársa, *nt. Nyeső Ágnes*.

Az egész programot kitöltő és szolgálatukkal betöltő testvéreink nevének felsorolása helyett hadd utaljak inkább arra a felemelő megtapasztalásra, *melyben a magyarországi kereszténységünk protestáns egységét, együttműködését élhetjük át a cigánymisszió sajátos kihívásain, eredményein, áldásaiban keresztül.*

Mindenik irányból évszázados késésben volt ez a megtapasztalás, s milyen különös, hogy éppen a „nagy vacsora” példázata szerint az utak és ösvények világából születő közösség lesz Isten kezében olyan eszköz, mely mérföldlépő missziói csizmában igyekszik behozni a jelzett lemaradást, lemaradásokat.

A múlt esztendőben a Nyugateurópai Protestáns Zsinat ülésezett Budapesten, *most talán a Magyar Protestáns Zsinat apró magvát vetettük, vagy kicsi hajtását plántáltuk el?!*

Mindenkit a saját határainak pontos ismerete, de protestáns világunk körvonalazó határainak és legfőképpen Isten országa hitben remélt, éneklésben, imádatban, tanításban, biznyságtételben és szolgálatban felragyogó határainak sejtése, keresése és olykor

megpillantása teremtett *reformációs egyháztörténeti távlatokat és lehetőségeket.*

A megtérés, újjászületés, tanítvánnyá válás olyan közös Igékig vezetett vissza, vagy éppen előre, melyeknek a csodálkozás, a felismerés öröme és távlata csak megerősítette kinek-kinek az Úrtól kapott munkálkodási helyét és elkötelezettségét.

A biznyságtételek gazdag liturgiai levezetése Dani Eszter igazgatónő részéről olyan öku-
menikus, sőt aliánszos, bölcs és szép szolgálat volt a Lélek által, melyben mindenki hálaadással szemlélhette, hogy milyen nagy és bátor a mi szabadságunk és milyen erős a mi hitvallásos kötöttségünk. Milyen felszabadult a mi mozgásunk akár szokatlan területeken is, ha biztos, megbízható mentő-
övet viselünk.

Az adatok is hálaadásra készítetnek: *20 ezer megtért cigány testvér Magyarországon, több száz protestáns cigány gyülekezet, bővülő cigánykollégiumi lehetőségek és ismételten: a protestáns egység szervezhető és Isten kegyelméből megvalósuló áldása, melyben a számok világát a minőség, az évszázadokét az odaszánás segíti áthidalni.*

Mi Zemplénből 8 Református Cigány gyülekezetből 50 fővel érkeztünk a Zsinat támogatásával, és így formáltuk együtt a 400 fős konferenciát, s erősödöttünk együtt az Úr parancsában: „tegyetek tanítványokká minden népeket”!

A jelenlévők, a szervezők és a házigazdák egyaránt örülhettek *Czibere Károly* államtitkár úr (korábban Zsinatunk munkatársa) evangéliumi, reménységben gazdag, biztató, megerősítő szavainak megnyilatkozásának. Kívánjuk és kérjük Istentől, hogy a konferencia tiszta levegője a jövő találkozásait is meghatározza.

D. Szabó Dániel

Beszámoló a Missziói Bizottság munkájáról

református egyház nemzet-megtartó és építő szerepének felmutatásával.

b) Előkészületek a reformáció 500 éves jubileumára

Tekintve, hogy a 2017-es esztendő lesz a jubileumi év, annak méltó előkészítése ennek a 2016-os évnek a feladata. Többféle jelét látjuk annak, hogy a római katolikus felekezet tematizálni szeretné ezt az eseményt. Azt, hogy megjelenítsük a kálvini reformáció következetesen biblikus karakterét, helyettünk más nem fogja elvégezni. Ezt tudatosítanunk kell minden gyülekezet presbitériumában:

- Aktív részvétel a központi rendezvényeken, országos, egyházkerületi és egyházmezei szinten,
- Helyi rendezvények szervezése az egész település számára:
 - A reformáció hatásának bemutatása kiállítás, cikkek, előadások rendezése.

- Ünnepi műsor a Művelődési házban a hittanos gyerekek és szüleik bevonásával.

- Kírándulás szervezése református emlékhelyekre.

c) A feledésbe ment 450 éves II. Helvét Hitvallás felelevenítése a gyülekezetekben.

Bizonyára mindannyiunk jó emlékében él még a Heidelbergi Káté éve 2012-ben. Egy év alatt ismét felszínre került ez az alapvető reformátori irat. Most, 2016-ban a másik reformáció korabeli hitvallásunknak van 450 éves évfordulója. Helyezzük most a II. Helvét Hitvallást a fókuszba!

- Bibliaórákon és gyülekezeti csendesnapon vegyük elő.
- Az egyházmezei és körzeti presbiterképzési alkalmaknak legyen témája a II. Helvét Hitvallás!

Dr. Viczián Miklós
a Missziói Bizottság elnöke

A kommunizmus áldozataira emlékeztek és imádkoztak Érmihályfalván (Királyhágómellék)

Ökumenikus imahét volt Érmihályfalván. Ennek keretében emlékeztek a kommunizmus áldozataira is, igehirdetésekkkel, előadásokkal, szolgálatokkal, Magyarországról meghívott 56-os túlélővel – **Fehér Imre** –, aki megosztotta visszaemlékezéseit Sass Kálmán (1904–1958), szintén 56-os érmihályfalvi mártír lelkész egykori szolgálati helyén.

Az igehirdetést követően *Szilágyi Ferenc* presbíter előadását hallhatták *A kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapja* címmel, amelyben elmondta, hogy az erre vonatkozó határozatot 2000-ben rendelte el a Magyar Országgyűlés, melynek értelmében azóta minden év február 25-én a kommunizmus áldozataira emlékeznek.

Kovács Bélát, a Magyarországi Független Kisgazdapárt (FKGP) főtitkárát 1947-ben ezen a napon a kommunistákkal szembeni kiállása miatt a szovjet hatóságok, teljes mértékben jogellenesen, a képviselői mentelmi jog ellenére le tartóztatták, és a Szovjetunióba hurcolták, ahol nyolc évet töltött fogságban, először a Gulagon, majd 1951. szeptember 25-től az Állambiztonsági Minisztérium moszkvai központi börtönében.

A politikus letartóztatása és fogvatartása az első lépés volt azon az úton, amelynek során a kommunista párt kiiktatta az ellenszegülőket és így haladt a totális egypárti diktatúra kiépítése felé. Az eset ezzel a demokrácia és a szabadságjogok semmibe vételének jelképévé vált, amely a kommunizmus közel 50 éves uralmát jellemezte.

Kovács Béla típuspéldája lett a pártállami rezsim áldozataiként számon tartott embereknek.

A kommunizmus fekete könyve becslések szerint és levéltári kutatások alapján körülbelül 100 millióra teszi a kommunizmus áldozatainak számát az egész világon. Kelet-Közép-Európában az éhínségben, kényszermunkatáborban vagy kivégzés által elhunyt áldozatok száma eléri az egymilliót, de a rendszer áldozata az is, akit börtönbe zártak, vallattak, kínoztak, megbélyegeztek, akit csoport- vagy vallási hovatartozása miatt üldöztek, vagyis mindenki, akit a szabad cselekvés és választás lehetőségétől megfosztottak, testileg és lelkileg megnyomorítottak.

Szilágyi Ferenc a Gulagoktól a Lengyelországban megindult Szolidaritás-mozgalmon át, a gorbacsovi Peresztrojkán, a magyar és cseh bársonyos forradalmon keresztül, a Berlini fal lebontásáig, a vasfüggöny felszámolásán és a 89-es romániai eseményeken át mutatta be eme léleknyomorító rendszer összes bűneit.

Az előadásokat és az igehirdetést megelőzően a *Sass Kálmán 2014-ben állított emlékoszlopánál* a helyi presbitérium tujafákat ültetett, kialakítva egy emlékparkot az obeliszk körül. A zöld

övezet kialakításának végeztével, az emlékoszlop előtt **Balázsné Kiss Csilla** lelképásztor Misák Marianna *Egyházpolitika a szocializmusban – Amiről szólnak a könyvek és amiről nem* című kötetéből olvasott fel rövid, alkalomhoz illő idézetet, majd imádkozott a kommunista diktatúra áldozataiért. **Sütő Éva**

Hazából, hogyha még bírod,
Ne menj el, ó, magyar.
Hogy menekülj, lesz mindig ok,
És mindig, hogy maradj.

Itt áldozat, s vajon mi ott?
Bevándorló lehetsz,
Nem tudhatod, végül melyik
A súlyosabb kereszt.

Ez a föld régóta ugar,
Terméketlen, sivár,
De van még, ki zenét szerez,
És színházat csinál,

Szeret és harcol semmiért,
Mert másként nem tehet.
Hogy itt vagy, erőt ad nekik,
S ők itt vannak veled.

Lehet, hogy nem jön jobb soha,
Ki itt él, mélyrepül.
Megúsztatják a vétkeket,
S te bűnhődsz vétklenül,

Szó

Míg annyi jóval van tele
A másik serpenyő,
Ha baj van, ki ne mentené,
Ami még menthető?

De itt van szükség rád nagyon,
Sötétben lenni fény,
Hogy fölemeld, ki megrogyott,
És bátorítsd, ki fél.

Maradj, mert meg kell védeni,
Kinek nincs is hova,
Legyen szegény, hajléktalan,
Zsidó, meleg, roma,

Vagy bárki más, aki alól
Kihúzták a talajt.
Légy fül, ha semmit nem tehetsz,
Ki hallja még a jajt.

Ez frontvonal, ez harcmező,
S még így is otthonod,
Rád simul minden rég bejárt
Tered, kamaszkorod.

Taposhatnak röhögve mind
Az összes elveden,
De szétolvadnak a szavak
Az anyanyelveden.

Ne hidd, hogy semmi eszközöd,
Fegyver vagy te magad,
Mind különleges ügynök az,
Ki mégis itt marad.

Maradj tövisnek, bőr alatt,
Ha bírod még, magyar,
Légy viszkető seb, mit a kéz
Álmában is vakar.

Itt áldás is, másutt csak egy
Bevándorló lehetsz.
Ki mondja meg, végül melyik
A súlyosabb kereszt?

Kiss Judit Ágnes

A felvidéki reformátusság történelmének legjelentősebb támogatását kapta

Ünnepélyes keretek között írta alá február 20-án Komáromban Fazekas László, a Szlovákiai Református Keresztény Egyház püspöke és Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere az egyház magyar gyülekezeteinek és közösségeinek megerősítését szolgáló egymilliárd forint támogatást előírányzó szerződést.

A magyar kormányzati támogatást, amelyet Balog Zoltán az összetartozás üzenetének, Fazekas László pedig történelmi jelentőségűnek nevezett, a felvidéki magyar gyülekezetek megerősítése mellett a lelkesi szolgálat megerősítésére, az oktatásügy fejlesztésére és különböző létesítmények kialakítására szánják. Fazekas László püspök beszédében rámutatott az egyház nemzetmegtartó és a felvidéki magyarság körében betöltött szerepére, olyannak nevezve azt, amire lehet jelent és jövőt építeni. Kiemelte: az egyháznak ez a szerepe fokozottan jelentős a kisebbségben élők, így a felvidéki magyarság számára.

A püspök elmondta: a mindennapi küzdelmekhez a hit és kitartás mellett más eszközökre is szükség van, és ilyen eszköznek tartják ezt a támogatást is, amelyet okosan, megfontoltan és nagyon figyelmesen akarnak felhasználni a nemzetmegtartás céljaira.

„Aki könyörül, azon könyörülni fognak, aki adni mer, az kapni is fog” – hangsúlyozta beszédében Fazekas László, hozzátéve: a magyar kormányzati támogatás olyan befektetés lesz, amelyet Magyar-

ország sok nap múlva megsokszorozódva talál meg a hitéletében és értékeihez való ragaszkodásában megerősödött felvidéki magyarságban.

Balog Zoltán az egyháznak jóváhagyott magyar kormányzati támogatásról szólva úgy fogalmazott, hogy ezt az összeget lehet soknak és kevésnek is nevezni, de ebben az összegben nem a forint a lényeg, hanem „az az üzenet, ami azt jelenti, hogy összetartozunk”.

Rámutatott: a támogatás segít abban, hogy az összetartozás ne csak egy eszme, hanem valóság is legyen... „Nekünk ragaszkodnunk kell ahhoz, hogy az a távolság, amit nem kilométerben mérnek, csökkenjen” – hangsúlyozta a miniszter, rámutatva: a jó határ menti együttműködések és gazdasági fejlődés mellett a lelki, szellemi, kulturális kapcsolatok építésére is szükség van, mert az előbbieket az utóbbiak nélkül nem hozzák meg a kívánt eredményt.

Balog Zoltán elmondta: a történelem során többször is bebizonyosodott az egyházi közösségek stabilitása és szerepe. „Ha nagy a baj, csak az egyházak maradnak (...) a politikai képviselet hol ilyen, hol olyan, bízunk benne, hogy erősödik, de amik maradnak, azok az egyházi közösségek” – fogalmazott a miniszter. „Oda érdemes adni, ahol van erő hozzátenni” – mondta, rámutatva: nagyon fontos hogy egy támogatás ne lanyhulást eredményezzen, hanem olyan befektetés legyen, amely megsokszorozza önmagát.

Forrás: harangszo-hirlevel

Az öko-piktúrától az ecsetes exegézisig

A kálvinista festészet holland csúcsa, Rembrandt

A reformátorok, élükön Kálvinnal, igazán nagy reformlépést tettek az önálló protestáns, közelebbről református ábrázoló művészet megszületése felé. A kultuszi teret, a templomot megtisztították a képektől, szobroktól, de ez nem jelentett alapvető művészetellenességet, hanem azt a meggyőződést, hogy mindennek a maga helyére kell kerülnie. „A kép és a szobor Isten ajándéka, ezért elvárom, hogy azokat célszerűen és rendeltetésüknek megfelelően használják” – írta Kálvin (Institutio I.11,12).

Mindkettő, tehát a témaváltás a szent témákról az élet mindennapi valósága felé és a képek új helyre, az otthonokba költözése tekintetében a hollandiai fejlődés példaértékű. Ebben kiváltképpen Rembrandt van Rijn művészetének, illetve műveinek jutott a pionír szerep. A református művészeti

holland kibontakozását a festészetben így jellemzi a német szellemóriás, G. Fr. W. Hegel (1817–1829): a gondolkodó, művészetre fogékony népesség, polgárság, parasztság a festészetben is fel akarja fedezni önmagát. Ezért a képeken viszont akarta látni városai, házai tisztaságát, az otthon békéjét, gazdagságát, felesége és gyerekeik

tisztaságát, politikai rendezvényei szelíd ragyogását. És ez a sok fáradsággal, lemondással, imával és munkával berendezett polgári jólét az, amit a holland mesterek képeiken bemutattak, az alkotás szabadságával és pontosságával, az apró részletekig menő szeretettel, a szemlélet frissességével, a lélek koncentráltságával, s azzal a képességgel, hogy igen finom érzékkel fordultak a mellékesnek tűnő mozzanatok, „peremfigurák” vagy jelenségek felé.

Sajátos holland elő-szekularizáció – öko-piktúra. Valójában a holland kálvinista festők voltak azok, akik a művészetet megfosztották vallási funkciójától, s ez egyáltalán nem veszteség volt. Ez a korai szekularizáció nem egyház és vallásellenes ideológia volt, hanem egyszerűen: témaváltás. Hegel ezt így értékelte: Ha ezzel a látásmóddal fordulunk a holland mesterekhez, nem jut többé eszünkbe, hogy a festészetnek csak ilyen tárgyai lehetnek: istenségek, mítoszok, mesék, Madonna-képek, keresztrefeszítés, mártírok, pápák, szentek férfi és női változatban. Mindaz a művészethez tartozik, ami az emberekhez tartozik, ami az emberi szellemhez, jellemhez társul. A költői ebben a művészetben a belső emberi természet külső kifejezése, amiben a holland mesterek igen magas szintre jutottak. Alkotásaikon keresztül tanulmányozhatjuk az emberi természetet, testet és lelket, magát az embert.

(Folytatás a 24. oldalon)

SZÖVETSÉGÜNK ÉLETÉBŐL...

Január

11-én készítette elő előző lapszámunkat a PRESBITER szerkesztő bizottsága.

13-án dr. Szilágyi Sándor ügyvezető elnök Biharkeresztesen megbeszélést folytatott Nagy Zsolt esperessel és Semlyéni Lajosossal, az egyházmege gondnokával, a 2016. évi presbiteri konferenciákkal, valamint a megalakítandó területi szervezettel kapcsolatban.

29-én dr. Szilágyi Sándor ügyvezető elnök és Váczi Gábor szövetségi titkár Balatonfüreden megbeszélést folytatott Császár Attila esperessel, Papp Gábor egyházmegei gondnokkal, valamint Kovács Attilával, Szövetségünk Dunántúli Egyházkerületi Szervezetének elnökével.

31-én a MRE Zsinati Hivatalának dísztermében tartotta központi ünnepségét a Lepramisszió, a Leprások Világnapja alkalmából. Szövetségünket az alkalmon dr. Szilágyi Sándor ügyvezető elnök képviselte.

Február

3-án a Vác-Alsóvárosi Református Egyházközségben tartotta presbiterképzési alkalmát északkeleti egyházmegei területi szervezetünk börsönyi kisköre, 150 fő részvételével, Horváth Géza Bp.-Pasaréti lelképásztor szolgálatával. Az alkalom témája „A keresztség” volt. A képzés videofelvétele a www.presbiterkepzes.hu oldalon megtekinthető.

7-én tartotta presbiterképzési alkalmát Szövetségünk északkeleti egyházmegei területi szervezetének Mátra-vidéki kisköre Veresegyházon, 90 fő részvételével, Tariska Zoltán és Fukk Lóránt lelképásztorok, valamint négy gyülekezet szolgálatával. Az alkalom témája „A keresztség” volt. Ezen az alkalmon területi közgyűlést is tartottak, és megválasztották az új elnökségüket.

10-én ülést tartott Szövetségünk gazdasági bizottsága, melyen áttekintette a 2015. évi gazdálkodást és véglegesítette a 2016. évi költségvetést.

13-án ülést tartott Szövetségünk elnöksége. **Ugyanezen a napon** tartotta tisztújító közgyűlést Feketegyarmaton az Aradi Egyházmege területi szervezete, melyen a békési testvérszervezet részéről dr. Tóth János elnök, aki előadást tartott, és dr. Illés Károly titkár vett részt.

20-án a Tiszántúli Református Egyházkerület lelkészértekezletén a Debreceni Nagytemplomban bizonyoságtétellel szolgált

dr. Tóth János, békési területi szervezeteink elnöke.

23-án ülést tartott Szövetségünk jogi bizottsága, a megújuló alapszabály előkészítése céljából.

24-én az egervölgyi Poroszlón dr. Szilágyi Sándor ügyvezető elnök és Váczi Gábor szövetségi titkár megbeszélést folytatott Dudás Ferenc esperes úrral, valamint Magyar Balázssal és Pintér Elemérrel, a területi szervezet tisztségviselőivel a presbiterképzéssel kapcsolatos további feladatokról és az együttműködés lehetőségeiről.

27-én a Bp.-Budai Református Egyházközség templomában tartotta presbiterképzési alkalmát Szövetségünk budapest-déli egyházmegei területi szervezete. Az alkalmon Földvári Tibor pasaréti lelképásztor szolgált a II. Helvét Hitvallásról.

Ugyanezen a napon a Budapesti Németajkú Református Egyházközség templomában megrendezett Dizseri díj átadó ünnepségen Szövetségünket dr. h.c. Szabó Daniél nemzetközi tanácsadónk képviselte.

28-án tartotta presbiterképzési alkalmát Szövetségünk vértesaljai egyházmegei területi szervezete Rácalmásán, a Jankovich Kúriában, 150 fő részvételével. Az alkalom – melyen Szövetségünket Váczi Gábor szövetségi titkár képviselte – dr. Zsengellér József, a KRE-HTK Dékánja

előadással szolgált, Bibliismeret-Öszövetség témában.

29-én készítette elő jelen lapszámunkat a PRESBITER szerkesztő bizottsága.

* * *

A szerkesztőbizottság következő ülésének időpontja: **2016. április 18.** (hétfő). Megjelentetésre szánt írásait eddig az időpontig kérjük megküldeni Szövetségünk bármely elérhetőségére.

Váczi Gábor

PRESBITER

a Magyar Református Presbiteri Szövetség hivatalos időszaki kiadványa. Megjelenik ez évben hat alkalommal. A szerkesztőbizottság tagjai: Apostagi Zoltán, Dr. Kelemenné Farkas Márta, Dr. Kís Domokos Dániel, Kövespataki László, Dr. Papp Vilmos, Dr. Ritoók Zsigmond, Váczi Gábor, Dr. Viczián Miklós. Felelős szerkesztő és képszerkesztő: Dr. Békefy Lajos PhD. Felelős kiadó: Dr. Szilágyi Sándor. Tördelés: Heckmann Tamás. Szerkesztőség: Magyar Református Presbiteri Szövetség Irodája, 1092 Bp., Ráday u. 28. Tel.: 476-3211. E-mail címünk: szovetség@presbiter.hu. A lap a fenti címen írásban vagy telefonon is megrendelhető. Az egyéni előfizetési díj belföldre évi 2700 Ft, Európa országába 5000 Ft, a tengerentúlról 5700 Ft. Az előfizetési díj csekken fizethető: „Magyar Református Presbiteri Szövetség 11705008-20416641”, Budapest; személyesen is befizethető Szövetségünk Irodájában. Lapunk fenntartását szolgáló adományait is köszönettel fogadjuk a Kárpát-medence református gyülekezetei és presbitériumai nevében! Készítette a Prime Rate Kft. Felelős vezető: a Kft. igazgatója. Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza! ISSN 2061-4632 (nyomtatott), ISSN 2061-4640 (online) **Szövetségünk honlapjának címe:** www.presbiter.hu A megjelent cikkek nem feltétlenül egyeznek meg a szerkesztőbizottság véleményével! Egy példány ára: 450 Ft

KÖSZÖNET ÉS KÉRÉS

Szövetségünk ezúton is köszönetet mond mindazoknak, akik 2014. évi személyi jövedelemadójuk 1%-ával Szövetségünket támogatták. Ez 2015-ben 104.512 Ft bevételt jelentett, melyet a tagjainknak kiküldött levelek postaköltségeire használtunk fel. Kérjük kedves testvérünket, hogy 2016-ban – amennyiben a 2015. év vonatkozásában adófizetési kötelezettsége áll fenn és Szövetségünket kívánja támogatni – az adóbevallással együtt kitöltendő rendelkező nyilatkozaton a társadalmi szervezetek számára felajánlható sja 1% sorába írja be

„A kedvezményezett neve:

MAGYAR REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVETSÉG

A kedvezményezett adószáma: 19675039-1-43”

Együttal kérjük, hogy a másik, e célra rendelkezésre álló nyilatkozaton az egyházaknak felajánlható összeggel a **MAGYARORSZÁGI REFORMÁTUS EGYHÁZ**-at szíveskedjék támogatni. **A kedvezményezett technikai száma: 0066**

Papír alapú bevallás esetén a borítékot ne felejtse el leragasztani és a leragasztásnál aláírni. Mind magunk, mind egyházunk nevében ezen adományát is nagyon szépen köszönjük.

A kálvinista festészet holland csúcsa, Rembrandt

(Folytatás a 22. oldalról)

Ezzel annyira popularizálták a művészetet, hogy nem csak a polgári, hanem a paraszti otthonokat is művészeti alkotásokkal kezdték el feltölteni. Az alkotások nem státusz szimbólumok többé, a jólét külső bizonyítékai és láttatói minden bejövőnek, hanem a mindennapi élet belső színezői, ízesítői, otthonossá formálói. Kialakult a művészeti piac, ahol a kereslet-kínálat törvényei érvényesültek. Ez hozta el Németalföld soha nem látott aranykorát. A 18. századra a holland háztartásoknak kétharmada valóságos művészeti szalonná, kiállító teremmé változott! A katolikusok az áhítatos képekhez ragaszkodtak, a reformátusok vallási témákat csak oktatási célból akceptáltak. Ez olyan sajátos holland ugrás volt, ami a holland művészet életszerűségét, természetközelséget, az öko-piktúrát teremtette meg.

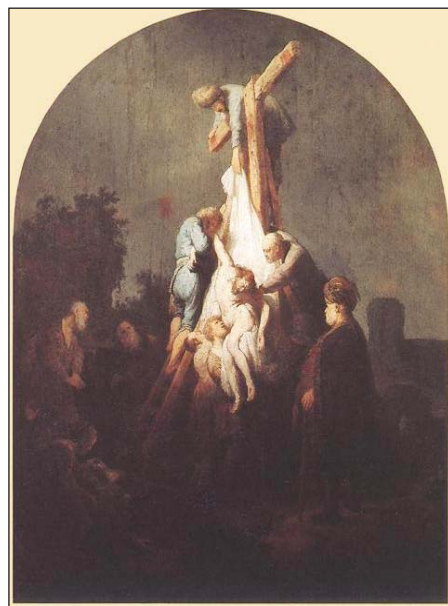
Rembrandt több ezer alkotása a bibliikus hit képesítése, ecsetes exegézis. Hogyan mutatkozott meg ez a hatalmas fordulat Rembrandt van Rijn (1606–1669) művészetében? Több, mint 600 festménye, 400

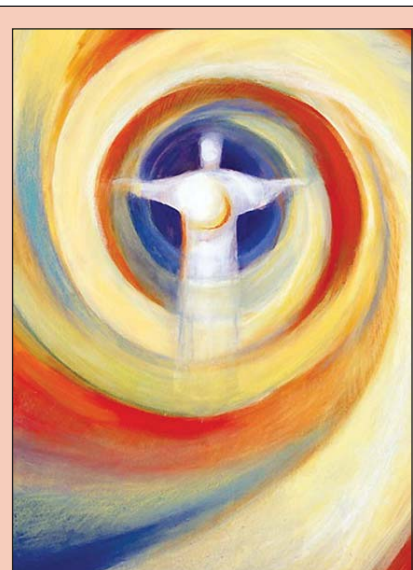
karcolata, 2000-nél több rajza, köztük számos szelfije, önportréja, sok zsánerképe, tájképe a hihetetlenül gazdag termékenység, alkotó lendület és erő bizonyítéka. Realizmus, életszemlélete mélyen gyökerezett a Szentírás realizmusában. Jézus és tanítványai is természetesen jelennek meg képein, de úgy, mint a zsidó nép szegényei, hiszen a Megváltó is szolgálai formában lép elő, minden misztika, emberfölötti ragyogás nélkül. Nincs idealizálás, szent aura, hanem a való hollandus élet valós emberi alakokban köszön ránk képein, rajzain keresztül. Ugyanakkor teljesen bibliai értelemben. A szeretet és az irgalmasság szelleme árad festményeiről, olyan meggyőző elevenséggel és megragadó bensőségességgel, hogy mindenfajta más bibliai heroizmus az ábrázolás tekintetében szinte megmosolyogató naivitásnak, gyermekmesének tűnik. Az olasz katolikus

művészet az evangéliumot az egyház közvetítésével ismerte meg, s fogalmazta látványrá. A holland református festészet, első renden Rembrandtnak köszönhetően, ismereteit közvetlenül a Bibliából szerezte. Leiden város páratlan szülőtte is sokszor elolvasta a Bibliát.

A festészet felülmúlhatatlan holland Bachja – a hit piktoros apostola. Rembrandt kívülről ismerte a Biblia számos részét. Már édesanyja kis gyermekként bibliai történetekkel okította. Amikor szülőanyját ábrázolja képein, ezért legtöbbször úgy látjuk őt, hogy ölében Bibliát tart. Végrendeletében a festő több könyvet felsorol, köztük a jó öreg Bibliát is. Képi, ecsetes exegéziseiben minden más festőnél hűségesebben ragaszkodik az Ó- és Újszövetség szövegéhez. Ügyelt nagyon a részletekre, a motívumok ábrázolására, ami másoknál nem figyelhető meg. Valódi bibliai illusztrációs sorozatok állíthatók össze rézkarcaiból, grafikáiból. A Biblia világán nőtt fel, fantáziáját a bibliai történetek mozgatták. Nem játszottak életében szerepet a dogmák, sőt egyenesen ökumenikusnak is tekinthető művészete is mélyebb értelemben: mennoniták és katolikusok ugyanúgy megjelennek vásznain, mint kálvinisták, zsidók és keresztények, indiaiak, muszlimok ugyanúgy, mint saját népe fiai, leányai. A kereszténység ecsetes, piktoros apostolának lehet tekinteni, sokkal inkább,

mint bárki más a festészet történetében. A jezsuitizmus és a kálvinizmus alkotta korának két ellenpólusát, s ebben a nagy szellemi küzdelemben Rembrandt bibliai ábrázolásai a holland kálvinizmus legmagasabb rendű artisztikus megnyilatkozásaiá váltak.

Húsvéti ének

*Arannyal ékes szárnyait tárva
ölelt a nap az alvó világba,
mikor útját gyorsan megszakítva
angyal hajolt a zárt sziklasírra.*

*Azon a csodás tavasz-hajnalon
megtört, leroskadt fegyver, hatalom,
sápadttá dermedt az erő, önkény,
a gúnyolódók pávás székhelyén.*

*Hiába volt a gőgös tagadás,
elérkezett a nagy föltámadás.
Ki latrok között szenvedett halált,
dicsőségesen mégis mennybe szállt,*

*kincses reményül hagyva a hitet,
hogy aki Benne gyökeret vetett:
mikor az űrben minden ellobog,
Krisztusban élve tovább élni fog.*

Piován Győző

A protestáns festészet őbenne úgy érte el felülmúlhatatlan csúcspontját, mint Bach muzsikájában a protestáns zeneiség, Hegel filozófiájában a protestáns eszmeiség, reflexív gondolkodás, vagy mint mondjuk Bethlen Gábor erdélyi fejedelemben a magyar kálvinista állambölcselet és kormányzásművészet.

Dr. Békefy Lajos